AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 6

KASIKATÜR

SAYI : 72 • MART 1999

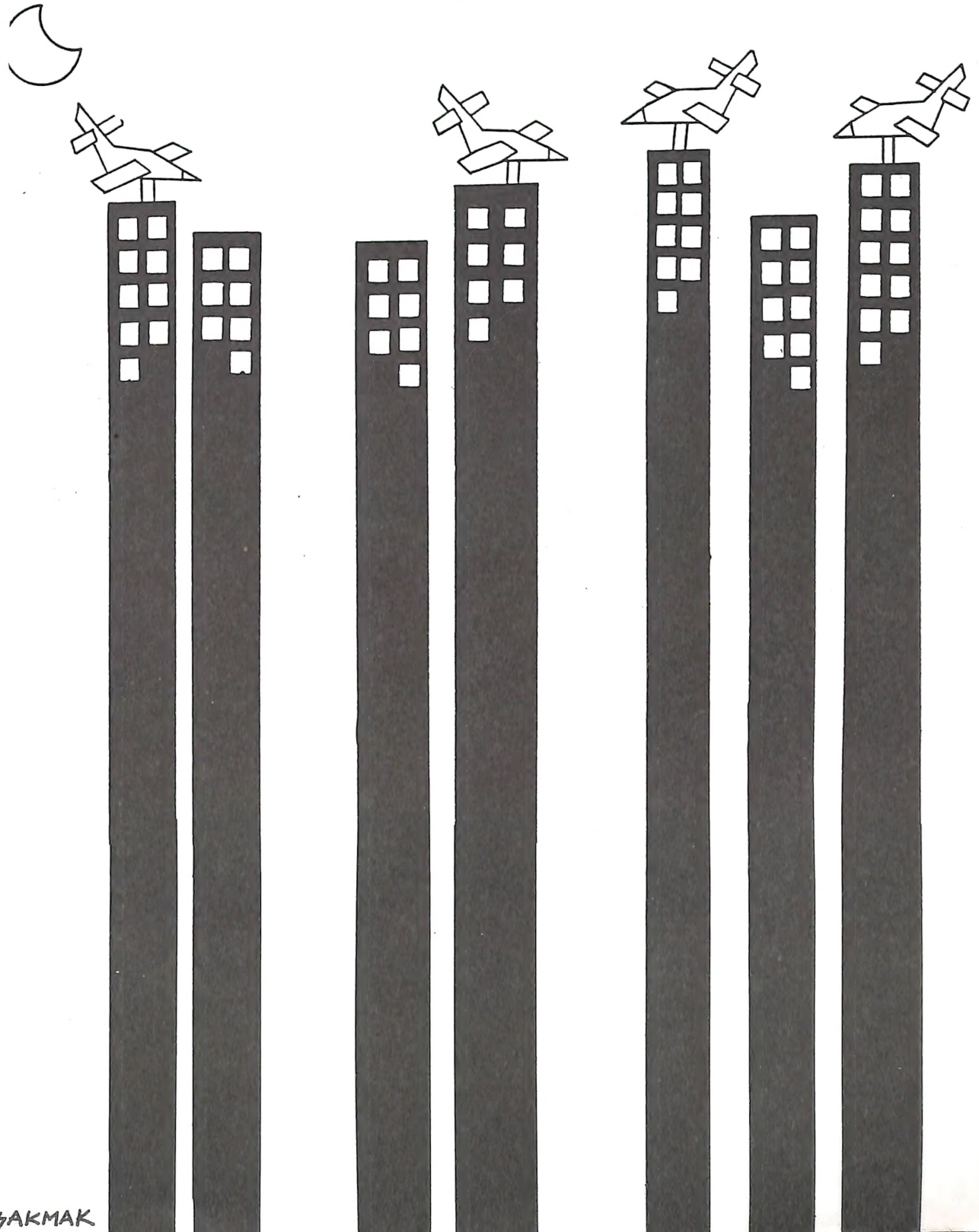

METİN KESKİOĞLU

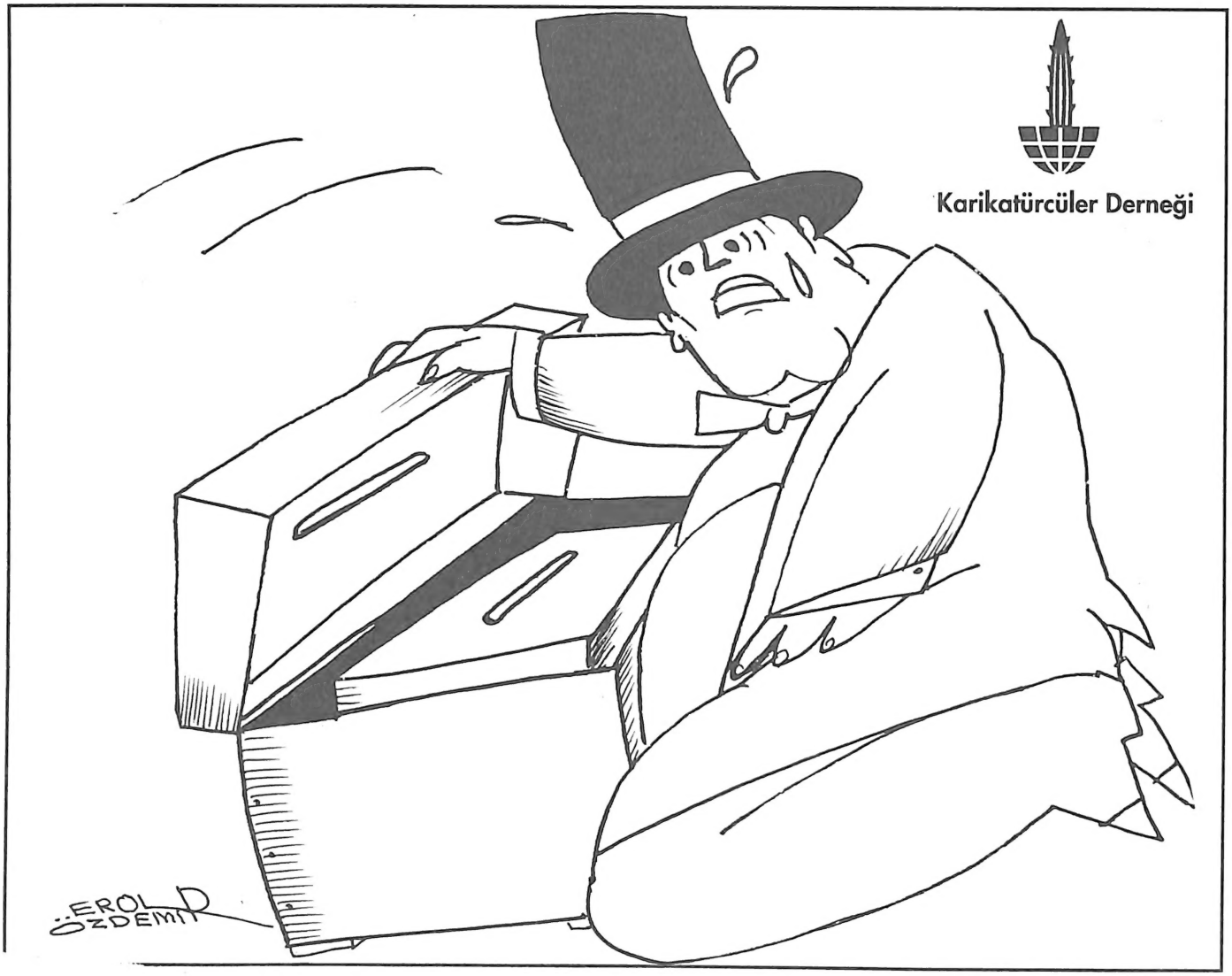

EROL ÖZDEMİR

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU
ALİ FUAT SÜER
CUMHUR GAZİOĞLU
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
HİCABİ DEMİRCİ
MURAT SAYIN

DERGİ TEMSİLCİLİKLERİ
ANTALYA/CİHAN İŞBAŞI • BURSA/MÜMİN BAYRAM • ÇORUM/ALTAN ÖZKESİCİ • İZMİR/CEM KOÇ • TRABZON/ADNAN TAÇ • MERSİN/SERDAR KUTÇA • SİNOP/SEYİT SAATÇİ • ZONGULDAK/KÜRŞAT COŞKUN • KIBRIS/HÜSEYİN ÇAKMAK

KATKIDA BULUNANLAR
ALİ ULVİ ERSOY / ALTAN ÖZESKİCİ / AHMET ERKANLI / AKIN ÖNDER / ALİ OSMAN TAŞ / ALİ ŞUR / ALİ HERKÜL ÇELİKKOL / ALPER SUSUZLU / CEM KOÇ / CEMALETTİN GÜZELOĞLU / CEM KENAN ÖNGÜ / CEZMİ ERMİŞ / ERGİN GÜLEN EROL ÖZDEMİR / ERDOĞAN KARAYEL / FETHİ DEVELİOĞLU DİNÇER PİLGİR / HÜSEYİN TANYERİ / HİCABİ DEMİRCİ / HAKAN SÜMER / HASAN UYSAL / GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU / İZEL ROZENTAL / NURİ BİLGİN KADİR DOĞRUER / KURTULUŞ KAYALI / KEMAL ÖZYURT / MÜMTAZ İDİL / MUSTAFA BİLGİN / MILKO DIKOV / NECATİ ABACI / NEHAR TÜBLEK / OĞUZ GÜREL / ÖZCAN ÇALIŞKAN RUHİ TEK / TONGUÇ YAŞAR / TAYFUN AKGÜL / TANJU ÖZKAN / SAMİ CANER / SEÇKİN TEMUR / SÜNDÜZ AKMAN / SERDAR ÇAKIRER / YİĞİT ÖZGÜR / YENER ÇAKMAK

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ: KONUR SOKAK 31/10 KIZILAY-ANKARA • TEL/FAX: 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER • ALTI AY: 6.000.000 TL • BİR YILLIK: 12.000.000 TL

DİZGİ : DAMAR LTD. ŞTİ. • ANKARA • ÖZVEREN SOK. 3/8 DEMİRTEPE TEL: 232 01 11

BASKI: YORUM BASIN YAYIN SAN. LTD. ŞTİ. FEVZİ ÇAKMAK SK. NO: 15/C TEL: 229 00 76 ANK.

KAPAK KARİKATÜRÜ: HÜSEYİN ÇAKMAK

KARİKATÜR DERGİSİ'NDEKİ ESERLER YAZILI İZİN ALINMADAN KESİNLİKLE YAYINLANAMAZ.

MAKSAT MUHABBET

•

DAĞLAR BAŞİİİ DÜMANDİR..

hAsAN uYSAL

Defalarca gittiğim Van'a, uzun bir aradan sonra, geçen yılın nisanında gittiğimde gözlerime inanamadım. Hoş, yanımda Vanlı bir öğretmen olmasa, beni şoka sokan manzaraları, perişanlığı, kendi başıma dolaşsam böylesine keşfedemezdim.

Sokakların kalabalıklığı ve insanların ürkekliği, bir Türk, bir Kürt, bir polis mantığı ile şişe geçirilmiş gibi dolaşan, her yabancıyı şüphe ile süzmelerini unutamam. Nüfusun, 350 binden 1.5 milyonlara fırlaması ne demek?

En büyük şaşkınlığı Van'daki borsa bürosunda yaşadım. Müşteriler, aralarında konuşuyorlar ama dikkatleri TV'deki, borsa haberlerinde. Kılığından ipucu vermeyen, bıyıkları, dudağının üstü ispirtolu kalemle çizilmiş gibi duran, 35 yaşlarında müşterinin aniden, "Hay sülaleni..." diye patlayan sunturlu küfürü ile, bürodaki gözlerin yeri değişiyor. Adam, "Gitti 20 milyar" demez mi? Bana eşlik eden Mehmet Hoca ile göz göze geliyoruz. Kulağıma eğilip, "eroin ayakçısıdır!" diyor. Ayakçısı, borsada 20 milyar kaybediyorsa... Şaşkınlığım sürerken, boyu belimde, 11-12 yaşlarında kara gözlü bir oğlan içeri girip, az önce küfür savuran adama yöneliyor:

— Bubaa, mark ne oliy?

Sinirleri tepesinde babadan, bir okkalı küfür daha çıkıyor. "Margına başlatma ulan! Anasını avradını..." derken, ayağa kalkar gibi yapınca oğlan kaçıyor bürodan. Adam kendisini süzenlere, "Piçin 3 bin Margı var. Ders yapmaz, iş görmez, zabah agşam bilmez. 'Marg indi mi, Marg çıktı mı?' sorar" demesin mi?

Mehmet Hoca ile gülüşüyoruz. Bürodan ayrılırken içeri gireni işaret ediyor. Van'daki uçak kazasından kurtulmuş. Kahraman muamelesi görüyormuş Van'da.

— Haklidir gahramanlıkta, diyor Mehmet Hoca. Uçak düşmüş bişey değil. Yaralilerin çoku hastakhanede telef olmuşdir. Bu hastakhaneden de kurtulmiştir.

O zamana kadar ne dikkatimi çekti, ne söyleyen oldu. Sokaklardaki ağaçlar kesilmiş 12 Eylül sonrası. Yarım asırlık ağaçlar, Sıkıyönetim Komutanı albay tarafından kestirilmiş. Gerekçesi tam da albayıma yakışır türden:

— Ağaçların arkasına Kürtler saklanabilir!

***

Bu yazıdan maksat, Mehmet Hoca'dan söz etmek. İnsanı rezil, onursuz ve ahlaksız olmaya zorlayan sistem içinde iyi, temiz, saf ve güzel kalabilmeyi başarabilmek ne büyük maharet... Azeri kökenli Mehmet Hoca, Eğitim Enstitüsü çıkışlı. Onun konuştuğu Türkçe ise benimki hafif Fransızca. Üstelik çok ağır konuşuyor. İçtiği zaman ise inanılmaz hoşsohbet... Ağır ve özgün üslubuna biraz da kekemelik katılıyor o zaman. Hayattaki tek varlığı annesini, memleketi Van'ı ve öğretmenliği çok seviyor. Solculuğu ile övünç duyuyor.

Hava kararınca otele geçiyoruz. Malum, içirip Mehmet Hoca'yı konuşturacağım. Saat geçmeden emelime ulaşıyorum.

Tek isteği memleketi Van'da öğretmenlik yapmak ya... Sonuçta Van'ın Başkale'sine atanmış. Havalarda uçuyor. Çıkmış Başkale Kaymakamı'nın makamına. Sonrası ise onun ağzından:

"Girmişem kaymakam beyin odasına. Nasıl sevinmişem, guşlar altımdan geçiy. Odada yaşlı bir adam oturiy, kaymakam bey onu tanıtiy; işte muhdar, işte öğretmen bey. Buyrun gidin! Ben yerimden kıpraşıyom, memleketimde öğretmen oldum diye. Çıkdık dışarı, bindik tragdöre giderik. Ben muhdardan bilgi almaya çalışırem. Tragdörün hırıltısından bağırırem:

— Muhdar! Göy nerdedir? Hava garardı da...

— Öğretmen bey, göy ha şu depenin ardındadır!

Onun gibi yedi depe daha geçir. Gece olmiiş, hava soyuk. Biz hâlâ giderik. Ben yine sorarim:

— Muhtar, senin göy Tahran'a kaç gilometro?

Muhtar anlamiy, yüzüme bakiy. Gece oliy bir. Tragdör duriy. Muhdar, 'inerik' diyor. Sorirem muhdara:

— Muhdar, burda göy yohtir!

Muhdar diyor, 'az biraz yüriyik, göy aha şu depenin ardında!'

Hava soyuk, biz yürüyik. Gurt sesleri duyik. İçimi bir korki aliy. Yüri allah yüri. Bir buçik saat giderik, gurt sesleri yaklaşır. Ben sorirem:

— Muhdar, ha bu kurtlar bizi yir mi?

Muhdar, 'Yok babo, ben göyin muhdariyem. Hiç muhdar yinir mi?'

Göyün göpeklerini gördigimde, vallah anamı görmiş gibi sevinirem. Muhdarın evine giderik. Gadınlar, çocuklar sofra gurmiş. Yemegimizi yiyoruk. Muhdar gonuşak dir. Ben nerede uyuyacağımızı sorirem. Sofada bir yer yatağı gurirler. Ben mutliyem. Yatagda düşünirem. O sıra yüzümden yumşak bişey geçiy. Bagırirem:

— Muhtaaar, muhtaaar!

Muhdar elinde mum, gelir. Göyde elegtirik yoktir:

— Ne vardir babo?

— Muhdar gusura galma ama, yüzümün üzerinden yumşak bişey geçmiştir.

Muhdar, 'Allah iyiligini vere ögretmen beg. O bizim faredir, ondan mı korkirsin?'

Muhdar ögle degince, geceyi uykusuz geçirirem. Zabah okuli sorirem. Beni bir ahıra götirirler. Oturacak yer yoktir, bir tahta yapmişler. 8 çocuk vardir, hiç biri Türkçe bilmir. Ben de Gürtçe bilmirem. Ben oglanları anlamirem, onlar öğretmeni. Okulda ögrenmişimdir, en iyi iletişim müziktir! Onlara müzik ögretirem, hep birlikte söylerik:

— Daglar başii dümandiir, de loy loy, de loy loy...

İki gün sonra muhdar beni çagırır: 'Ögretmen bey. Biz işittik oglanlara çok şey ögretmişsindir. Biz gece dersi isterig!'

Gece göyün erkeklerini toplirem. Derse başlirem:

— Daglar başii dümandiir, de loy loy, de loy loy...

İki gün daha geçmiştir. Sabah okula gidirem. Göyün karileri hem camaşir asir, hem de baka bakirken söylirler:

— Daglar başii dümandiir, de loy loy, de loy loy...

***

Öğretmenlik çok yakışmıştı Mehmet'e. Yaşadıklarından sonra "artık idealist değil realistim" diyordu. Onunla ilk ve son karşılaşmamız olduğunu nereden bilebilirdim. Yeni öğrendim, uzun faili meçhul listesine dahil edildiğini. Van'da evinin önünde, anasına "sen çık, ben arabada haberleri dinleyip gelirem" demiş. Sabah, aynı arabanın içinde, beynine sıkılan bir kurşunla cansız bedeni bulunmuş. Belki de realizmi öğrenmenin faturası olarak...

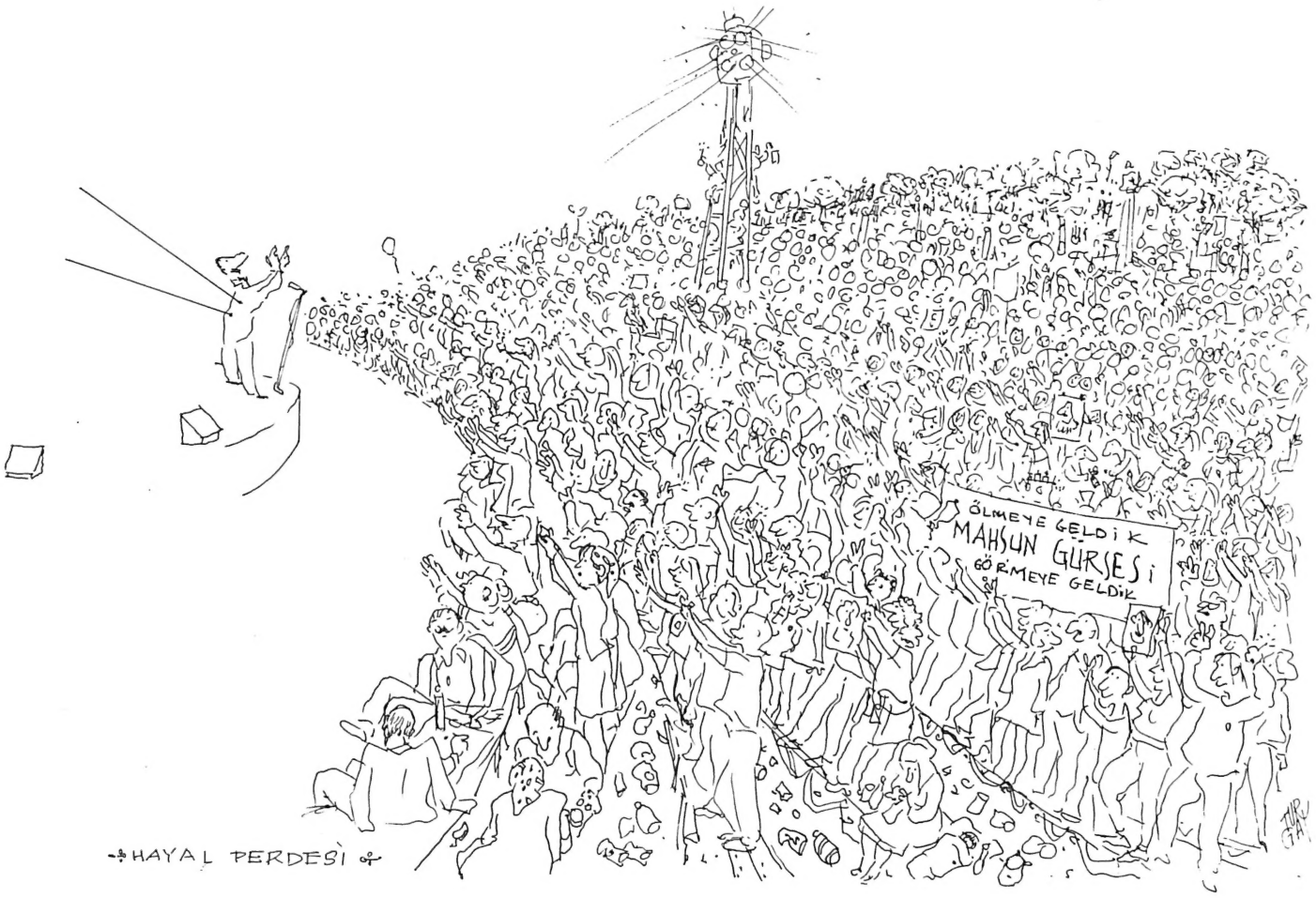

TURGAY KARADAĞ

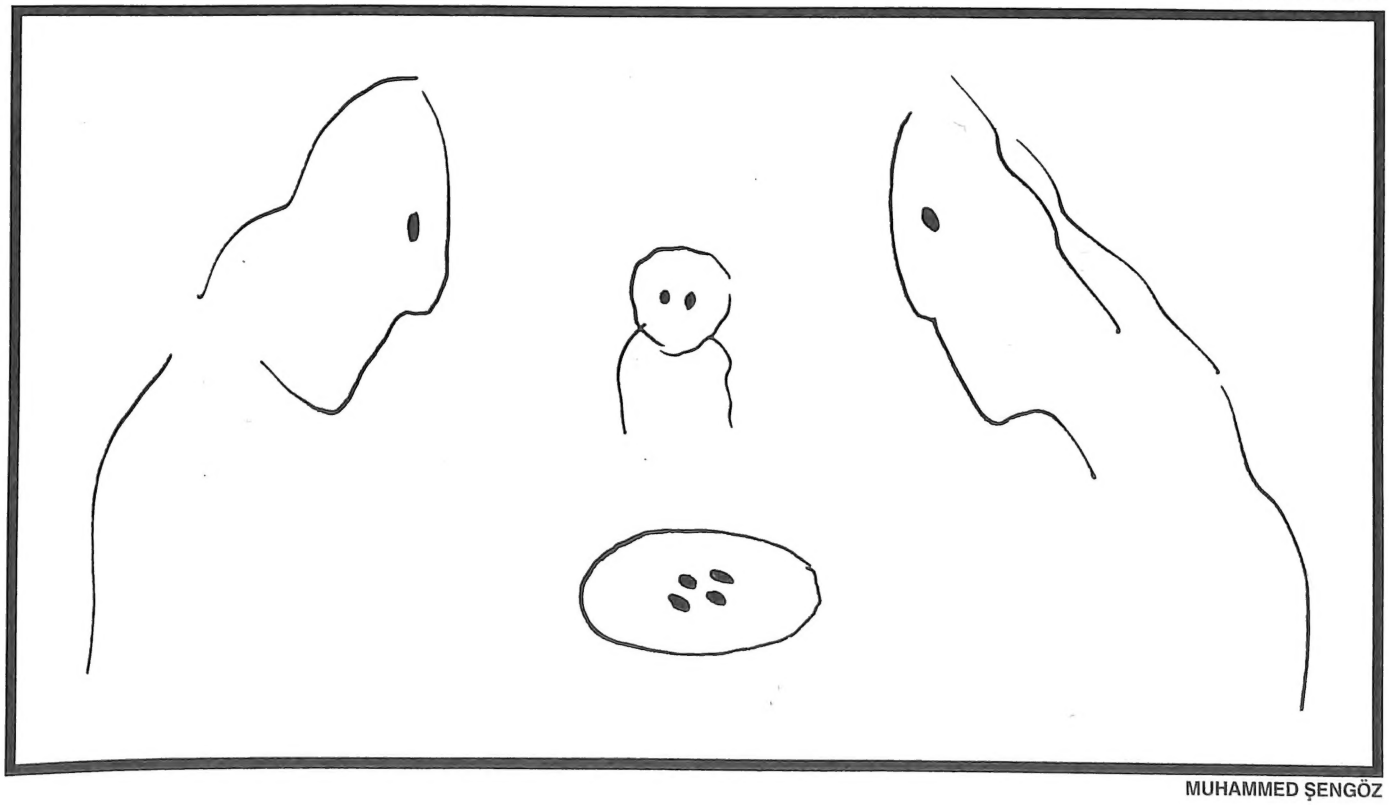

MUHAMMED ŞENGÖZ

REFİK HALİT KARAY

ZARF İLE MAZRUF

KURTULUŞ KAYALI

Refik Halit Karay'ın düşünceleri konusunda çelişik sayılmayacak nitelemeler yapılmıştır. Ancak bu nitelemeler yapılırken yaşantısındaki ve düşüncesindeki ayrıntılar üzerinde durulmamıştır. Genellikle de Milli Mücadele'ye yönelik tavrı gündeme getirilmiştir. Önceki dönemde yazdıkları gibi 1939 yılından sonra yazdıkları da ilgi çekmemiştir. Daha doğrusu insanlar bu konuda üzerinde durmak istememiştir. Hayatının önceki ve sonraki dönemlerinin ötesinde Milli Mücadele sırasında yazdıkları da ayrıntılı olarak işlenmemiştir. Refik Halit Karay'ı yazar olarak anlamaya çalışırken iki nokta üzerinde özellikle durmak gerekmektedir. Birisi Refik Halit'in siyaset alanına ilişkin düşünceleri, ikincisi de yazar olarak kültürel yapıyla bağlantılı saptamalarıdır. Genellikle onun özel anlamda Milli Mücadele karşıtlığı gündeme getirilmiştir. Türkiye'nin kültürel yapılanması konusunda belirttikleri pek dikkat çekmemiştir. Son dönemlerde kültüre ilişkin ilgi Refik Halit gibi yazarların bu konudaki tespitlerinin de gündeme girmesine yol açmalıdır.

Dikkat edeceği noktaya göre Refik Halit bazıları için **Kirpi'nin Dedikleri**'nin, bazılarına göre de **Nilgün**'ün yazarıdır. Bugün Türkiye'de elli yaş civarındaki kadınların önemlice bir kesiminin adı Nilgün'dür. Bunun sebebi de o dönemlerde yazılan **Nilgün** romanıdır. **Nilgün** romanı o kadar ilgi çekmiştir ki onun peşisıra Refik Halit iki roman daha yazmıştır. İşin ilginç tarafı da Nilgün romanları üzerinde yeterince durulmamıştır. Hemen herkesin bir bakışta anlayacağı şekilde romanın sadece zamanının özelliklerini taşıdığı şeklinde bir değerlendirme yapılmıştır. Bu anlamda da **Nilgün**'ün girişimcilik ruhunu yansıttığı üzerinde durulmuştur. Duygusal yönü itibariyle de ondan on dört sene önce yayınlanan Kerime Nadir'in **Hıçkırık** romanıyla karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma noktasında başka hususlara da dikkat etmek gerekmektedir. Aslında girişimcilik ruhundan bahsederken bile Refik Halit'in eski dönemdeki düşüncelerine gönderme yapmak mümkündür. Kitabı bir tür özetlemek ve belli bir tarihsel döneme yama gibi yapıştırmak Refik Halit'in yaklaşımlarını anlamamak demektir. Dönemin sadece ekonomik ve siyasal özelliklerinden öte kültürel dünyasına gönderme yapmak **Nilgün**'ü daha başka türlü anlamayı gerektirir. Bu başka anlama denemesi Refik Halit'in ayrıntılı kültürel tahliller yapabileceğini göstermektedir. Bunun somut örnekleri üzerinde hem **Nilgün** hem de çok önceki dönemdeki eserleri vesilesiyle durmak mümkündür. Aslında bu kapsayıcı olmama hali Refik Halit'in siyasal kimliği yanında kültür konularına yaklaşımını da sığ bir şekilde vermektedir.

Zaten mizah yazılarıyla popüler romanları arasında ilginç paralellikler bulunmaktadır. "Ago Paşa'nın Hatıratı"nı bilmeden **Nilgün** ve türevlerini yerli yerine oturtmak pek mümkün görünmemektedir. Aslında kültürel alandaki saptamaları yüzyıllık bir sürecin anlaşıldığını göstermektedir. Şimdi yapılacak alıntıdaki yaklaşımın pekâlâ bugün için de geçerli olabileceği düşünülebilir: "Öyle haber alıyorum ki kış mevsiminin hulûliyle beraber çay ziyafetleri çuş u huruşe gelmiş; Şişli ve Nişantaşı konakları tehyiç içinde imiş, haftanın yedi gününü, on, on beş çaya taksim etmek için en çetin haber ve hendese muadelelerini halletmeye çalışmaktan zihinlere durgunluk, vücutlara yorgunluk, keselere bozgunluk arız oluyormuş... Hatta bu çay adeti şimdi, aşağı tabakalara hicri mahallelere, fukara meskenlerine de sirayet etmiş: Mevlevihane kapısı semtlerinde Arabacı Hüseyin Ağa'nın refikası da muayyen gün ve saatlerde Yorgancı İhsan, Nalbant Mustafa, Bahçıvan Zekeriye ve Kalaycı İbrahim Ağaların refikalarını maaile çaya çağırıyor, süslü püslü giyinip, bir arada hoş vakitler geçiriyorlarmış... Galiba bin üç yüz otuz sekiz senesi İstanbul'da Firengane çay adetinin sene-i tevsi ve teşmili olacak. Bana bu üstünkörü, taklit çaylar punç hikâyesini hatırlatıyor. Görgüsüz bir adam, bir Frenk dostunu ziyarete gitmiş, hava soğukmuş, ev sahibi misafirine bir kadeh punç ikram etmiş... Beğenmiş... Bunu nasıl yaparsınız demiş... Çay, konyak ve limonla... Kalkmış evine gelmiş: Hanım, demiş, çabuk bana bir çay yap! / Çay yok... / Öyleyse kahve pişir, bir kadeh de konyak getir! / Konyak bizde nerede? / Rakı var ya... Rakı olsun limon da isterim! / Limonumuz kalmadı, istersen sirke getireyim! / Peki! / Kahveye bir kadeh rakı dökmüş, üzerine de sirke gezdirmiş ve punç niyetine içmiş! / Siz bu hikayeyi ister çaylarımıza, ister meşrutiyetimize, ister fıkracılığımıza, ister kıyafetimize nemize arzu arzu ederseniz tatbik edebilirsiniz." (1)

Yukarıdaki metin 1922 tarihinde yazılmasına karşın çok sonraki dönemin ahvalini de hikâye ediyor. Aslında kültürel alanda değişikliğin belirgin bir biçimde öne çıktığı dönemlerin tasviri Refik Halit Karay'ın hemen hemen çalışmalarının oldukça fazla kısmında görülüyor. Bir anlamda 1929 yılı dolaylarındaki gelişmeleri tasvire yönelik değerlendirmeleri, "Deli" piyesi dönemin kültürel biçimlenişinin algılanış tarzını tüm özellikleriyle yansıtmaktadır. Buradaki yansıtma halini değişik yönleriyle ele alıp değerlendirmek gerekmektedir. Bir kısım yazarda dar alanlara yönelik tespit Refik Halit'te bütünsel bir resimlemeye dönüşüyor. Orada gündelik hayatın basit bir tasavvurundan öte siyasal gelişmelerle de koşut ilginç bir panoraması sunuluyor. Bu durum da Refik Halit'in yazdıklarında değil, onun okunuş tarzında önemli problemler olduğunu ortaya çıkarıyor. Dolayısıyla onun geçmiş dönemdeki düşünsel siyasal doğrultusun ada ayrıntılara dikkat ederek yeniden bakmak gerekiyor.

---

(1) Refik Halit Karay, "Punç Hikâyesi", Aydede, No: 2, (23 Ocak 1922), Fatma Çetintaş, "Aydede Dergisi Başyazılarının Çevirisi" (20 Ocak 1922-14 Nisan 1922) Yayınlanmamış Lisans Tezi, Dil ve Tarih-Coğarfya Fakültesi, 1999'dan naklen.

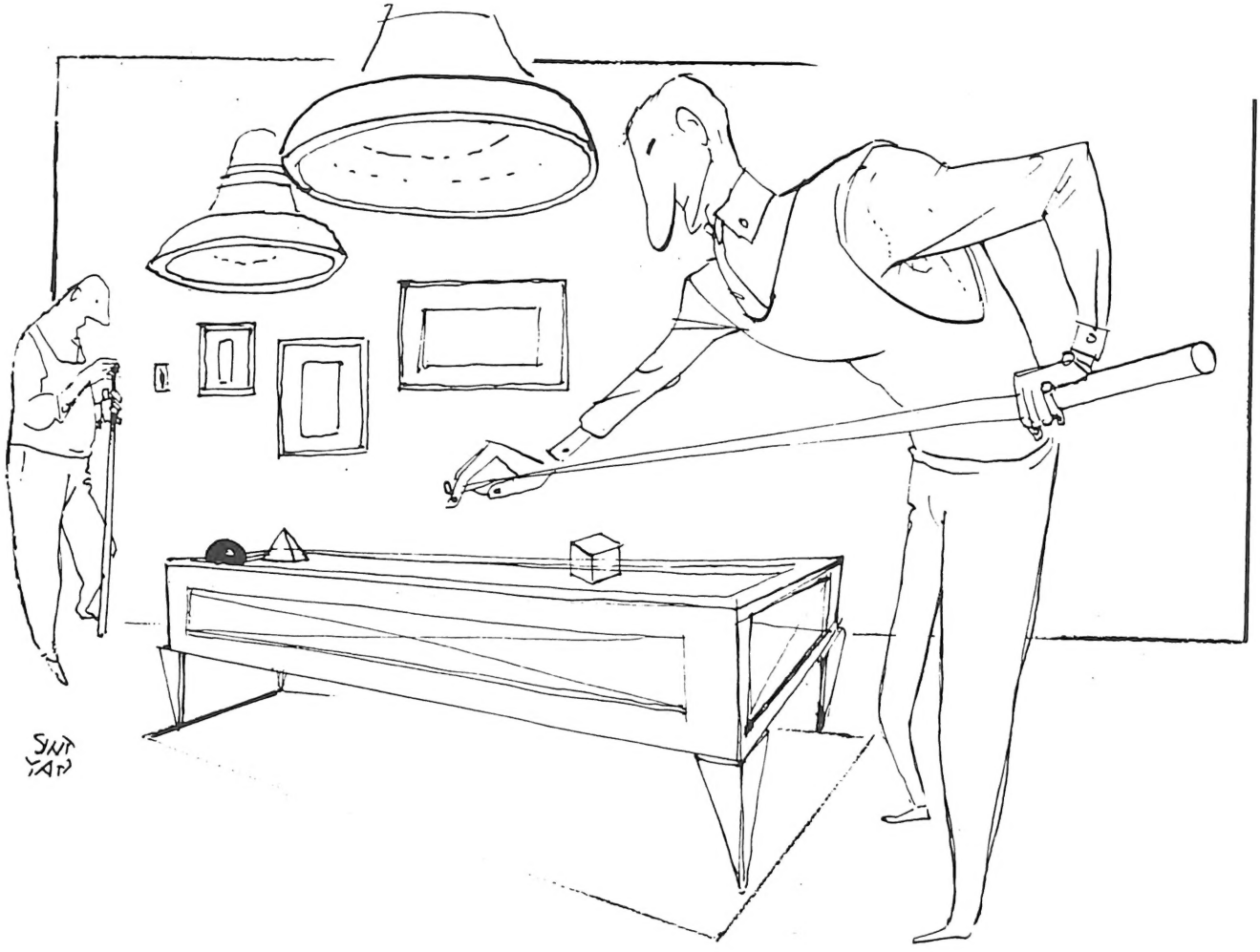

TURGAY KARADAĞ

EROL ÖZDEMİR

ATAY DUMLUPINAR

MEPHİSTOLAŞAN FAUSTLAR

ÇİZGİ YERİNE

•

MEPHİSTOLAŞAN FAUSTLAR

Hangimiz birer Faust değiliz ve hangimiz ruhumuzu Mephisto'ya satmadan yaşamayı başarabiliyoruz? İnsanlık tarihinin en eski ve en bilinen bu "satış" işlemi, dozunu kaçırdığında, zaten "aşağılık" olan pazarı, iyice çukurlaşıyor ve bedeli, Faust'ta olduğu gibi, kısmen de olsa "onurlu" bir biçimde sonlanmıyor. Oysa, soyut bir kavram da olsa, şeytan denilen yaratıkla pazarlığa girip de bir anlaşma imzalandığında, insanlar, bunun karşılığını da vermeye hazır olmalıdır.

Her insanın bir Mephisto'su vardır ve her insan yaşamının bir döneminde Faust kimliğine bürünüp, Mephisto ile gizli bir anlaşma yapmıştır. Bunun şaşılacak, garipsenecek, ayıplanacak hiç bir yanı da yoktur ve insanın varoluş nedenine aykırı değildir. Burada ortaya çıkan sorun, pazarlığın biçiminde ve fiyatın "kırdırılması" uğruna verilen "Faust tavizleri"dir. Yapılan pazarlık şeytanla bile olsa, asgari "piyasa" kurallarına uyulması ahlaki bir zorunluluktur. Aslında, bire bir yapılan ve gizli kalması gerektiği düşünülen bütün anlaşmalarda asgari kuralların işleyip işlemediği iki tarafın "ahlak" anlayışına kalmıştır. Faust'un Christopher Marlowe ile başlayan trajik öyküsü, insanın ruhunu şeytana satmasının cazibesiyle kendisinden yüz yıl sonra doğan Goethe'yi, sonra Thomas Mann'ı etkilemiş ve ardından da çağımız insanı tarafından çeşitli biçimlerde binlerce kez ele alınmıştır. Şeytanın kimliğinin bu eserlerde hiç önemi yoktur. Önemli olan, bir çıkar uğruna ideallerin terk edilmesidir. Şeytan çeşitli kılıklarda karşımıza çıkmakta, satış "sözleşmesi" ise, şeytanla müşterisi arasında imzalanmaktadır.

Faust'un Mephisto ile anlaşmasındaki temel konu "zevk"tir. Şeytanla anlaşmanın özeti de şöyledir: *"Eğer rahatlayıp köşeme çekilirsem, bu benim sonum olsun. Kendimden hoşlanmamı sağlayacak kadar bana dalkavukluk edip beni kandırırsan, beni zevkle aldatabilirsen, bu benim son günüm olsun. Bir an, çok güzelsin dersem, beni zincire vurabilirsin. O zaman mahvolmaya hazırım."*

Ne kadar basit ve sıradan bir anlaşma gibi görünüyor. Oysa, satır aralarında insanı her yönden bağlayan, kıpırdamasına bile izin vermeden çok ağır şartlar yatıyor. Faust'un insanlığa öğrettiği en önemli öğretilerden biri ise, insanın ruhunu şeytana bir kez satmasıyla, binlerce kez satması arasında hiçbir fark olmadığıdır. Her kötülüğün ilk adımının zor olduğu, ilk cinayeti, aldatmayı, sömürmeyi, kaytarmayı, yalan söylemeyi başarabildikten sonra, gerisinin kendiliğinden geleceği anlatılmaktadır. Kapatılmak istenen her yanlış adımın aritmetik ortalama biçiminde çoğalarak, bir süre sonra yıkıma götürüşünün anlatımıdır. Kumar makinalarındaki ilk kolu çektikten sonraki kazanma hırsıdır şeytan, ya da ne bileyim, eşini aldattıktan sonra gece toplantıları çoğalan bir insandır Faust... Ama Mephisto hep bekleyendir, hayatı ve bunun bedelini almayı bekleyen... Trajedinin ikinci bölümünde Goethe, Faust'un düştüğü bu "insani" durumu anlatır. Artık Faust bütünüyle Mephisto'nun egemenliği altındadır. İstemeden kötülük yapmakta, Mephisto'dan yardım istedikçe de batmaktadır. Sonunda Mephisto'yu da aldatarak, kendini Tanrı'ya bağışlatmayı başarır, yani ölür. Bu şeytandan kurtulmanın, yani Faust gibilerinin en onurlu kurtuluş yoludur. Onursuz olanı ise, şeytan ile pazarlığı sürdürüp başkalarının yaşamını söndürmek ve eceliyle ölmektir. Çünkü artık Faust, potansiyel bir tehlikedir. Kendisini insanlık için tehlikeli görmediği sürece de, daha büyük bir tehlike olarak büyümeye devam edecektir. Mephisto'nun gücü büyüdükçe, Faust'un da hırsı büyüyecek, ikisi birlikte olduğu sürece ise insanlık için tehlike olmaya devam edeceklerdir. Ancak bir tehlike daha doğmaktadır o sıralarda, Faust'un şeytanı da öldürmesi ihtimali... Artık hırs uğruna verilmeyecek taviz, satılmayacak ruh yoktur. Faust için ve gerekirse ikinci bir şeytanla da ortaklık kurabilmeyi göze alabilir. Artık ne Mephisto şeytandır ne de kurban zavallı Faust. Artık Mephisto ile Faust tek bir kimlikte buluşmuşlar ve yepyeni bir kişilik oluşturmuşlardır. Ne Marlowe'un ne Goethe'nin ne de Thomas Mann'ın Faust'u böyle değildir. Onlar, şeytanla imzaladıkları sözleşmenin bedelini ödemekle yükümlüdürler.

Resmi çizilmeye çalışılan Faust ise günümüzün "Faust"udur. Çünkü o, Mephisto'yu da satın almayı veya en azından kendisini şeytana çevirmeyi başarabilmiş kişidir ve artık bir trajedinin virgülü bile olamayacak kadar aşağılanmıştır.

mümtaz idil

CUMHUR GAZİOĞLU

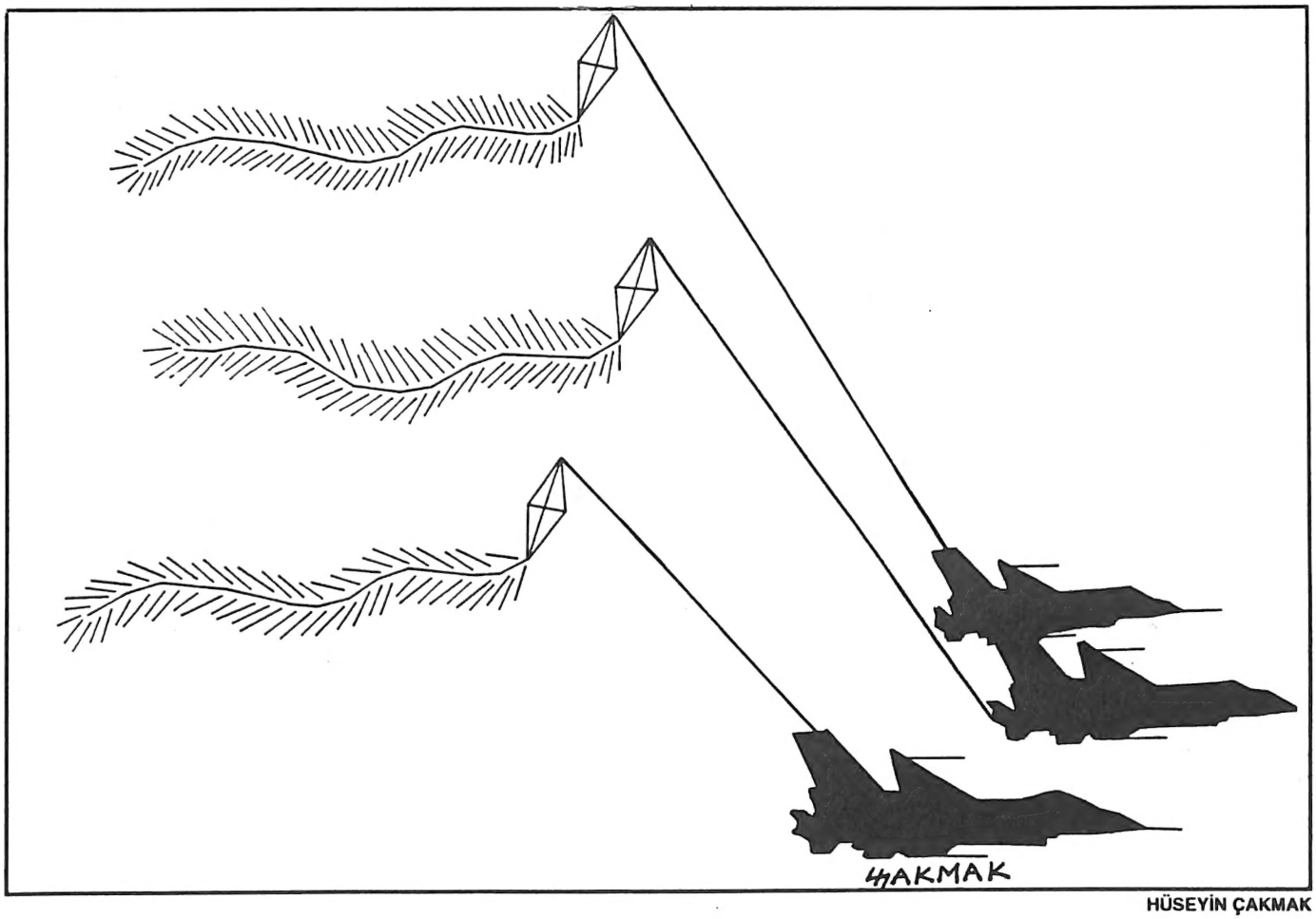

HÜSEYİN ÇAKMAK

RUHİ TEK TREN PENCERESİNDEN

SİVRİSİNEK SAZ

Gazetedeki ilk fotoğrafa baktı. Yanyanaydı. Alt yazısını mırıldandı. Fotoğrafın biri Helmut Kohl'a aitti ve Almanya'da 16 yıl aralıksız başbakanlık yaptı. 1998"deki seçimi kaybedince Hıristiyan Demokrat Birlik Parti Başkanlığı'ndan: diğer fotoğraf New Gingrich'e aitti ve Clinton'a karşı ara seçimi kaybettiği için Cumhuriyetçilerin liderliğinden istifa etti. Yolcu başını iki yana salladı, yüreği burkuldu:

– Dünyaya onur dersi veriyorlar... Tabii ki anlayana.

Yanındaki yolcu gülümsedi.

– O ülkede japon yapıştırıcı ile kazık kakma usulü yok. Hem yüzleri domuz derisinden değil.

Tren düdüğünü çaldı.

BAKAN GÖRÜYOR

Orta yaşlı yolcu, gazetesinde okuduğu bir haberi yanındaki yolcu ile paylaşmak istedi.

– Bir milletvekili yurtdışından İstanbul'a gelirken havada konuşmuş.

– Onlar yalnız konuşur. Kıçları nişadırlanmış gibi ülke ülke dolaşırlar. Peki havada ne demiş?

– Avrupa'ya çıkıp Türkiye'ye baktığım zaman üzüntüden ölecek gibi oluyorum. Bizim ne kadar saçma sapan işlerle uğraştığımızı buradan çok daha iyi görüyor insan. Yazık. Çok yazık"

– Anlamadım. Son söylediği "yazık... çok yazık" kime. Halka mı, kendilerine mi, Cumhuriyeti 75. yılında getirdikleri hale mi? Tren bu virajı da aldı. Sallandı ama yoluna devam etti.

BÜROKRAT DEDİĞİN BÖYLE OLUR

Yolcu güldü.

Sonra utandı. Yanındakine anlatmak zorunda kaldı.

– 135 yıldır İstanbul'da bulunan Tekel Müdürlüğü Ankara'ya taşınacakmış.

– Neden, İstanbul'un suyu mu çıktı?

– Taşınma nedeni çok önemli. Ülke sorunu.

– Ya.

– Evet, üst düzey bürokratın evi Ankara'da imiş.

– Yahu bunun kolayı var. Onu Ankara'da müşavir yapsınlar. Hem kendi, hem idare rahat etsin.

Rayların tıkırtısı vagonu doldurdu.

OHANNES ŞAŞKAL

EROL ÖZDEMİR

FARUK DİNÇER

MURAT ÖZMENEK

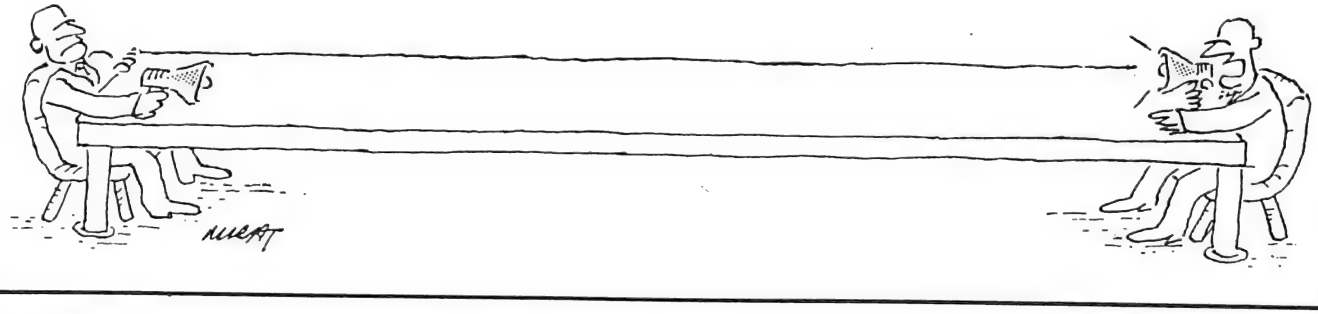

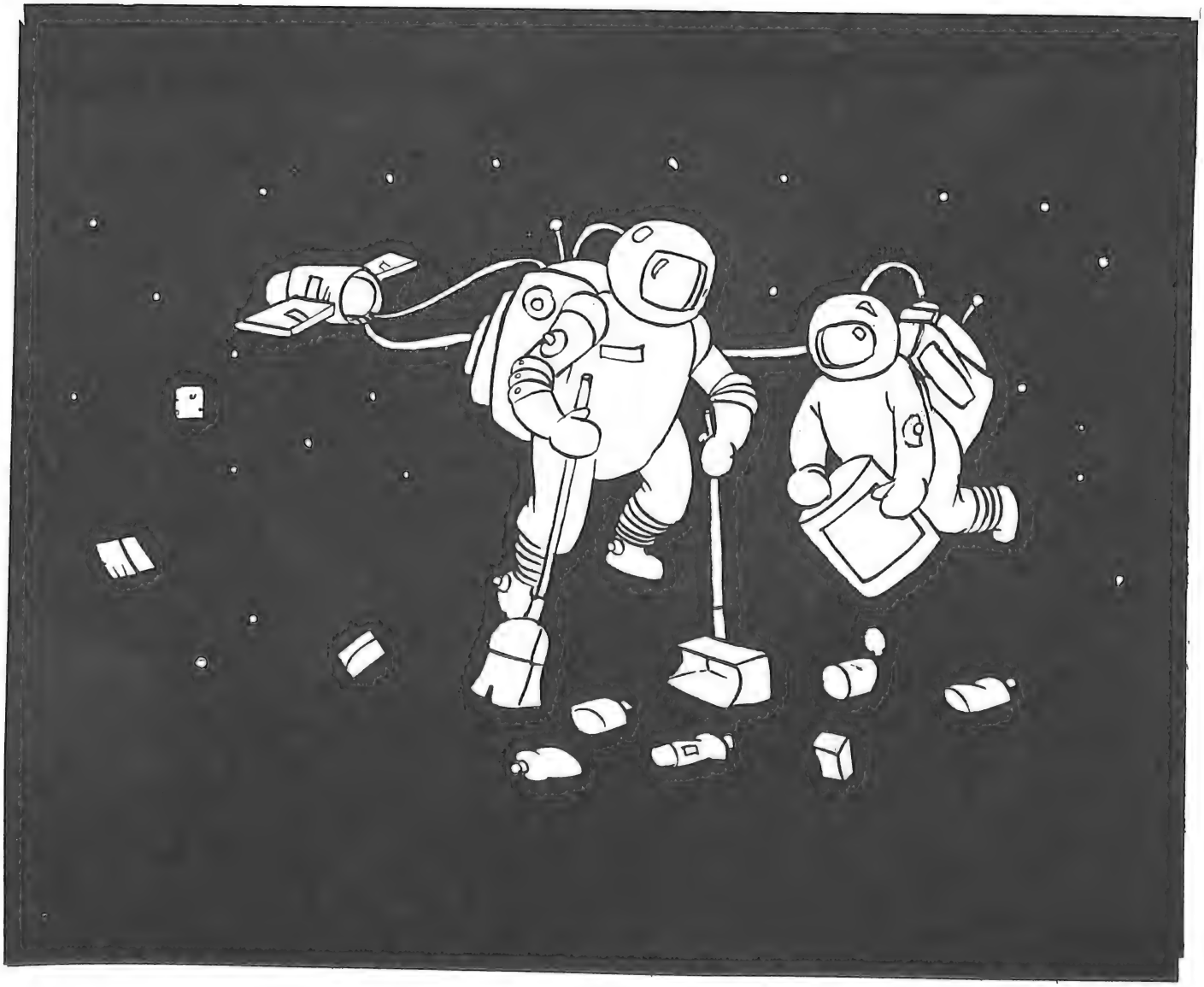

HİCABİ DEMİRCİ

BİR KARİKATÜR ALBÜMÜ / BİR KARİKATÜRCÜ

KARİKATÜR VE ÇİZGİ FİLM USTASI. TONGUÇ YAŞAR'IN "SÜLÜNAME" İSİMLİ KARİKATÜR ALBÜMÜ E. YAYINEVİNİN MİZAH DİZİLERİNDEN TEMMUZ 1969 YILINDA YAYINLANMIŞTIR. ZAMANIN BAŞBAKANI, GÜNÜMÜZÜN CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL'İN İCRAATLARINI KONU ALAN KARİKATÜRLERDEN OLUŞAN ALBÜMDE, **SÜLÜ SÜLÜ SÜLÜMÜZ/AMERİKAN GÜLÜMÜZ/SENDEN DAVACI OLUR/DİRİMİZ VE ÖLÜMÜZ** BENZERİ DÖRTLÜKLER DE YER ALMAKTADIR.

1932 İSTANBUL DOĞUMLU OLAN TONGUÇ YAŞAR'IN.

VATAN GAZETESİ VE YÖN DERGİSİ'NDE YAYINLADIĞI KARİKATÜRLER, BÜYÜK İLGİ UYANDIRMIŞTIR. ÇİZGİ FİLM SANATINDA DA DEĞERLİ ÇALIŞMALARI OLAN USTAMIZI, KARİKATÜR DERGİSİ OLARAK SAYGIYLA SELAMLIYORUZ.

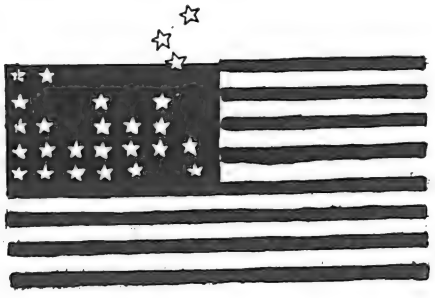

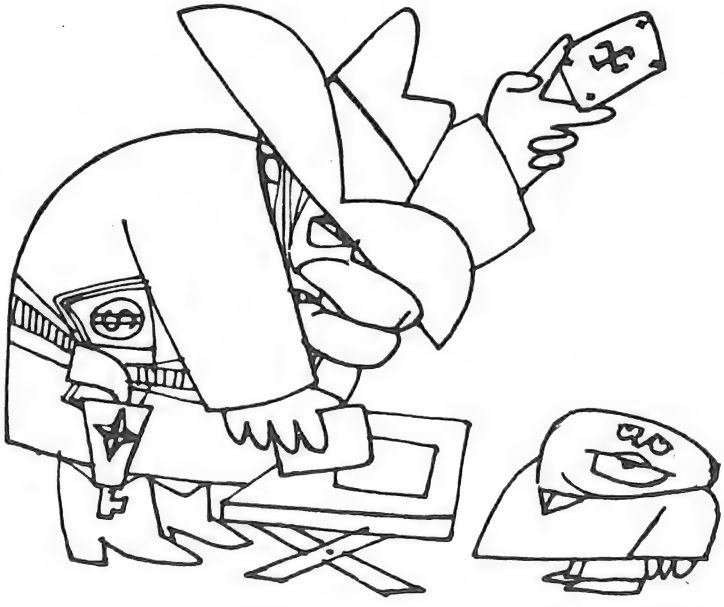

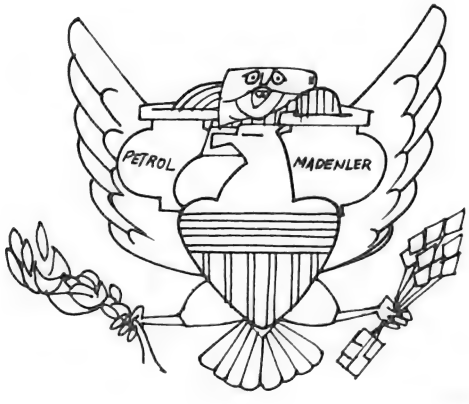

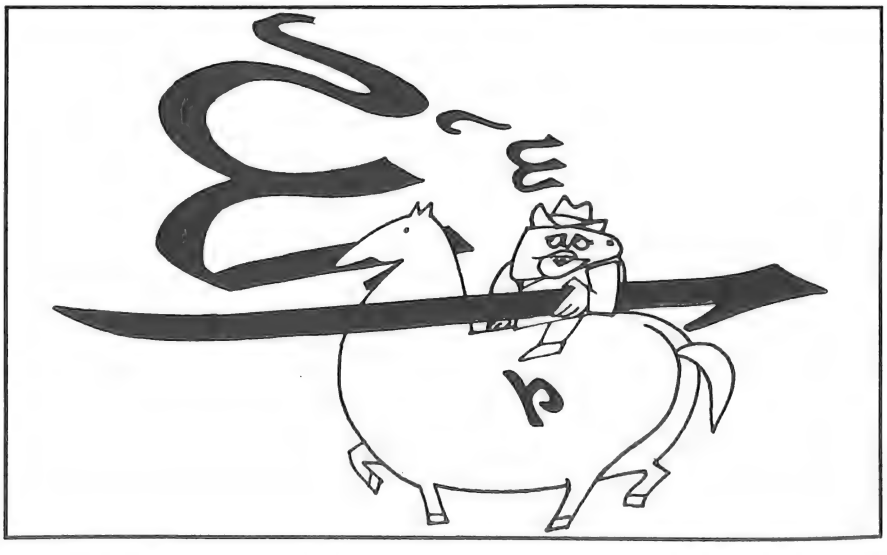

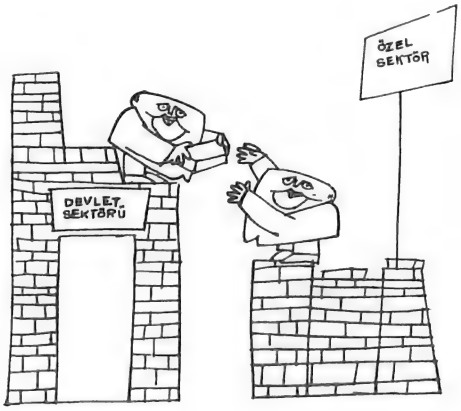

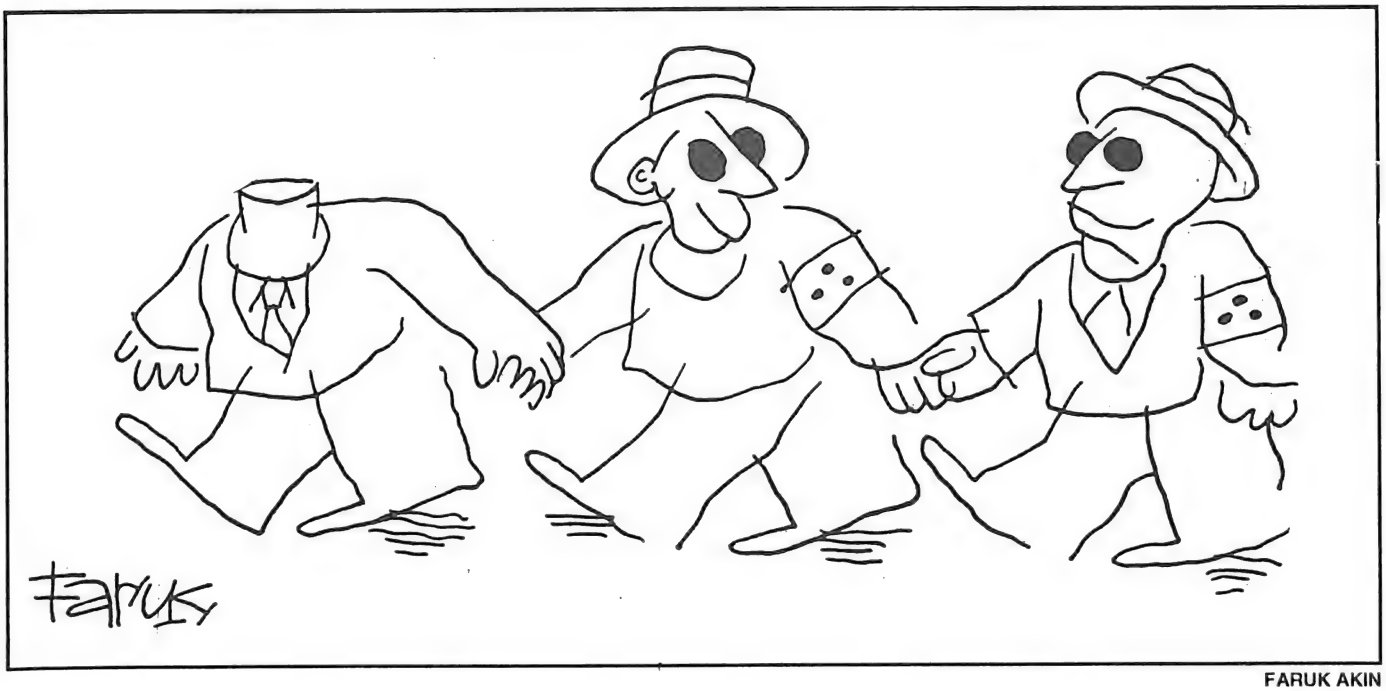

FARUK AKIN

FARUK DİNÇER

FİRUZ KUTAL

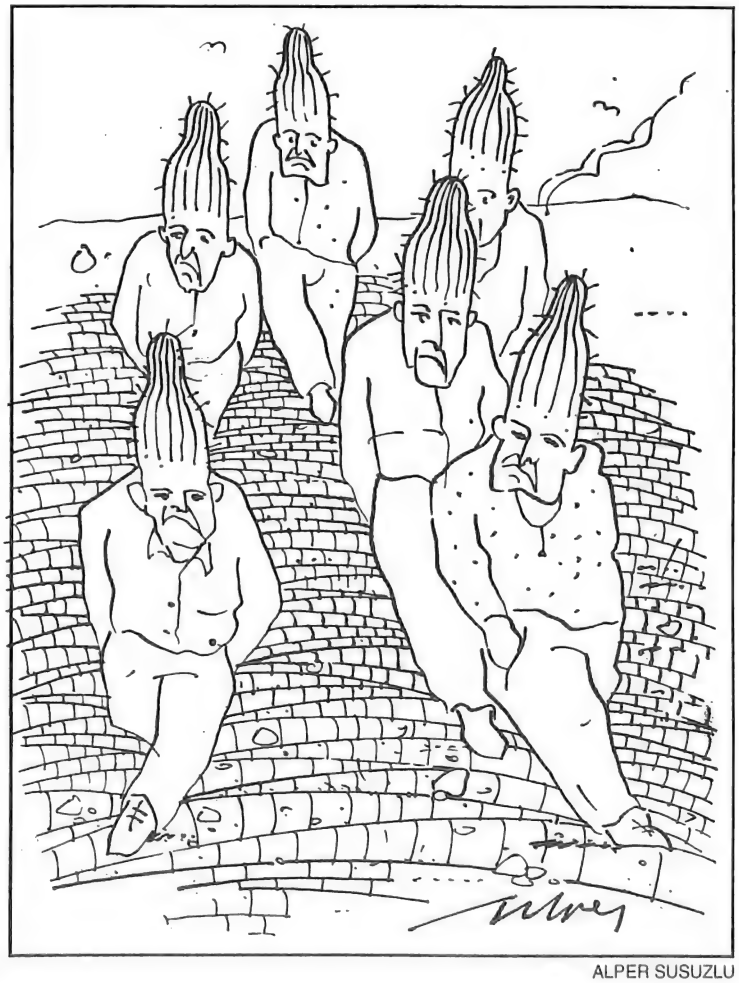

ALPER SUSUZLU

GÜLDÜŞÜN ÇORBASI

VEKİLLER (SOL)LU MU (SOL)SUZ MU??? (AH BİR VEKİL OLSAM-PARA PARA PAYLOM)

ÖZGÜR ARHAVİLİ

Al vekili vur vekile! Anlarık o zaman hangisinin (Sol)lu Hangisinin (Sol)suz olduğunu. Aslında bilirik bunların (sör)süz Ne Bok(sör) olduklarına da söliyemirik. Bu günlerde hiç söyliyemirik çünkü; Yerel ve Genel seçim var Ne(h) olur Na(h) olmaz belkisimede bize de bi şeyle bi şeyler düşer Bili yon ki 'Vekil Vekilin aynası (ÇAL) (ÇAL) oynasın Amcası Parti dir bunların Yuvası.... Parti Deyince AklaMA geldi, Hay tanrı, Aklıma diyeceğiidim Evet Parti Diyince Aklıma 'Lider ve yanında bir adet Soytarısı' gelir hep.. Liderinin arkasında yürür sürekli. Lideri durunca o'da durur, Yalnız Hafifimiz Liderin Hafif çaprazında Durur ki,e Liderinin Mimiklerini izliyebilsin Çünkü Lider Sultan gülünce O'da gülecek sevinince o'da sevinecektir. Sonunda elbetteki herkesten önce o alkışlıyacaktır Liderisini. Bunların Bir de Lider "TİK"ini taklit edeni çıkmış. Söylendiğine göre 18 Nisan 1999'da piyasaya sürülecekmiş... Biliyorsunuz bu Vekillerden bir sürü var. Peki Liderin Yakın Tapınıcısı bu soytarı dışındaki Vekiller Ne yapar? Onlar 'SOYTARILIĞI' kaptırdık, Hiç Değilse 'İBRİKÇİ' olalım Savaşımı içindeler. Bir 'İBRİK KULPUNU' yakaliyabilmek için Sürekli Lider Sultanlarının önünde güvercin gibi Takla atmakla meşgüller. Biliyorlar ki Nekka Takla Okka İbrik..

Gün onların günü. Bu günlerde sürekli Lidere TAPINMA egzersizi içindeler. Çünküme onların kaderini belirleyecek 18 Nisan 1999 tarihi yaklaşmak üzere. Bunların Tüm amaçları (Milletvekilliklerini korumak. Hiç düşünmezler Milletin Vekili olmayı. Evet tüm erekleri (Milletvekili olmak. Bir de bunların Potansiyelleri var, yani POTANSİYEL (M) illetvekilleri... Koloniler halinde yaşarlar. Sollusu Solsuzu birbirlerini tanır. Üslendikleri yerin adı Burokrası'dır. Adını Burdan aldıkları için Burokrat denir bunlara. Bunlar MAKAMLILAR ve MAKAMSIZLAR olmak üzere ikiye ayrılırlar. Her ikisi de Lider Tapınıcısı (Lider Askerler ve Prensler)dir bunlar. Birbirlerini Korurlar Makamlısı kesinlikle Makamsızın MAKATINA tekme atmaz. Bilir Bir gün Kendi Makatını pardon Makamını Makamsıza teslim edeceğini. Salt Liderlerinin Doğrularını izledikleri için Pek Birikim sahibi değildirler. Bunlar için önemli olan Takla atabilmek. Makamsızı Elbise üstü az kravat Yarı grant durumunu sürekli Korur (Korurlar). Portföy çanta koltuk altında, bir elin parmağı burnunda sürekli seyir halindedirler. Bilgi Taşırlar Liderlerine. Dosyalar Halindedir Bu bilgiler. Dosyadaki bilgiler Makamlıların ve bağlı oldukları İktidardaki Lider ve vekilleri hakkındaki YOLSUZLUKLARI içerir. SOLLUSU - SOLSUZU - YOLLUSU - YOLSUZU ve de SOYSUZU hep bu dosyalarla birbirlerini tehdit ederler ve sonunda Birbirimizi kırdık diye özür dilerler. Çok ileri gitmişler ise yanlarına SOLLU olduğunu söyleyen, Hatta Demokratik hatta hatta SOL olduğunu söyleyen (HALLA HALLA!.) BİR SOLSUZ parti liderini de yanına alarak (Tabi ki Partisini De ama burda LİDER=PARTİSİ olduğu için salt Liderini deduk) ve Yücelerden Yücesin Ben bilirim nicesin diyerek birbirlerini aklarlar. Makamsızlar günün modasına uyarak artık Dosyalar Taşımıyorlar, Kasetlerle dolaşıyorlar artıkım. Hepsinin olmasa da çoğunun cebinde Kasetle Turluyorlar. Zaten Aldıkları ilke kararına göre KASET'i olmayana Kız, oha!. Milletvekilliği vermeyorlacaklarmış. Makamsızlar kördüğünüz gibi DOSYA/KASET peşindeler, Ya Makamlılar neyin peşinde? Elbetteki İHALE peşindeler... Kısacası Makamlısı Makamsızın, adeta Seçim Buroları gibi BUROKRASI.. Burada Yakaladıklarını Öperler. Özellikle MAKAMLISI çok öper. Hiç unutmam DAİRE Başkanım Beni Bir günde Tamı tamına üç kez opüverdi. İlk ikisinde Hngi Köyün MUTTARI'sın diye- Sonuncusunda da Hangi işin Mütteahidi'sin diye öpüvermiş idi, ben olduğunu fark edince de şaşırmış idi, Ramo ile ben gülmüş idi, adam önce (M) illetvekil Sonra Bakan olmuş idi.. Allahın İti... Bunların MAKAMSIZ olanlarının Bazılarısı çok iyi Harita Keser.. Bir gün Dairede bir Telaş millet fiskoslarda. Beni gören Mehmet Rasim; "Oğlum Kaç Polis Seni arıyor." Hayrola yine ne oldu?" Ne olacak Başkanın Odasındaki Bir bölü yirmbeşbin ölçekli TÜRKİYE HARITASI kesilmiş. Senden şüpheleniyorlar.... Neyse gerisini anlatmıyım. Sonradan anlaşıldı ki MAKAMSIZ yüreksiz Milliyetçi, Köylerin isimlerini de içerdiğinden Seçim Bölgesini (Seçmenlerine daha kolay ulaşabilmik için) kesmiş, Yapsa yapsa bunu Milliyetçiler Değil Yürtseverler Yapar. EN belalısı kim? Bu... Tamam işte o kesmiştir. Bunlardan Biri bir keresinde de Beni Bayrak Yırtmakla Suçlamış ve Faşistlerle beni (Silahlı) karşı karşıya getirmişti. Her Daire Başkanı veya Müdürün Arkasında ATATÜRK tablosu vardır bildiğiniz gibi. Faşist kardeşlerimden bi denesi ATATÜRK tablosunu kaldırmış yerine Güyü Bayrağımızın Doğuş simgesini (Yerde kan kanın bir yerinde ay ve yıldız ve atlılar) içeren osmanlı tablosunu asmış, Bütün süçüm ATATÜRKÜ YADSIyan bu tavra karşı tepki koyu, Irkçılığı çağrıştıran Tabloyu kırıp yerine ATATÜRK'ün tablosuna yer vermem.....

Yine bir zamanlar Emniyetteyiz, ortalık durulur oldu.. Genç bir (Tek yıldız) komiser yardımcısı, durup dururken: "BEN ECEVİTİ ÇOK SEVİYORUM BU GÜNLERDE TAKTİR ediyorum.." şaşırdık hepimiz. İçimizden biri 'Nerden İcap etti gibisine bir soru yönelti. Ne derse beğenirsiniz. Son günlerdeki politikalarıyla Türkeş'e benzemeye başlamış eceviT.... Hayda!. Şimdi Bunun Yazımızla ne ilgisi var???? Doğru Haklısınız Kel alaka bir şey oldu. Sahi Biz Vekillerin sollumu mu SOLSUZ mu olduğunu sormuyormu idik. İyi de LİDERİNİ bilmezden Vekilini nasıy betimleriz' Bu Gerçekten de kendimizi soyutlıyamayız...

.... Liderine bak Vekiline oy ver....

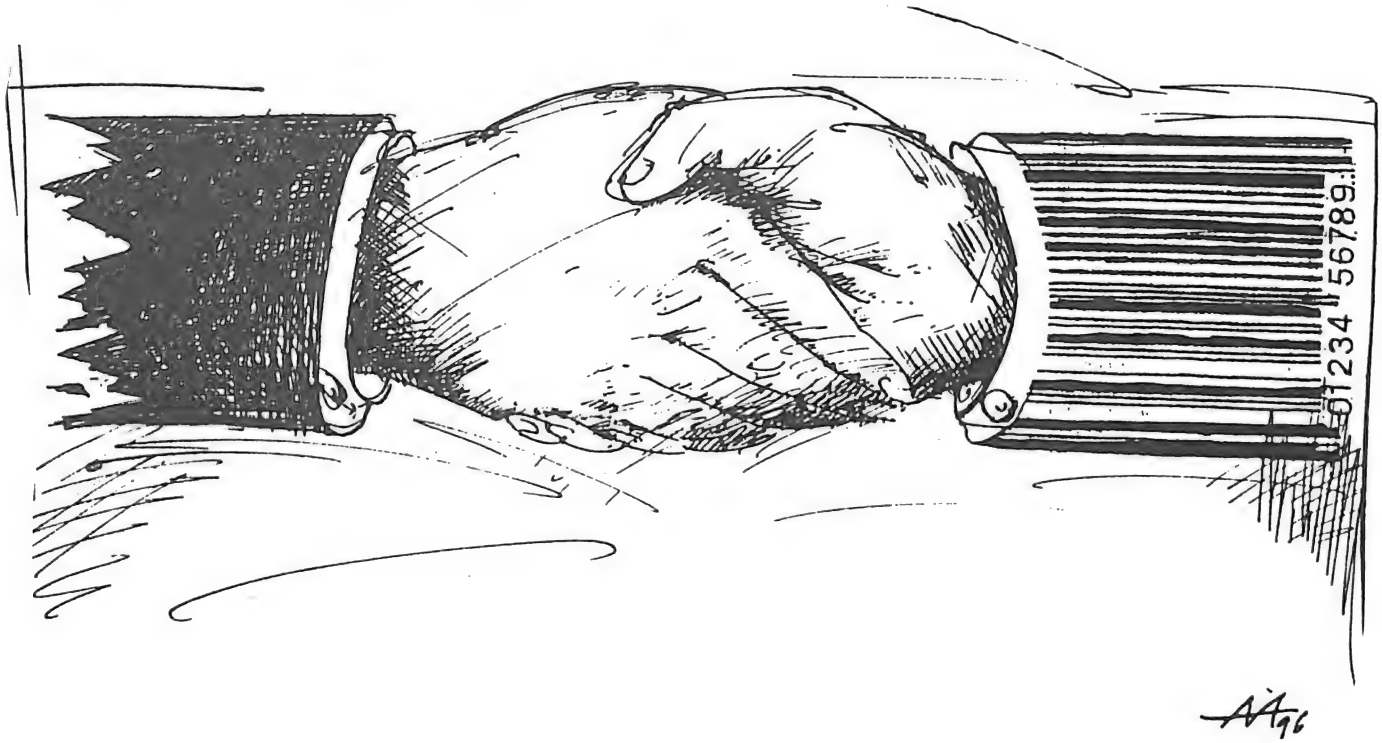

ALİ AYAN

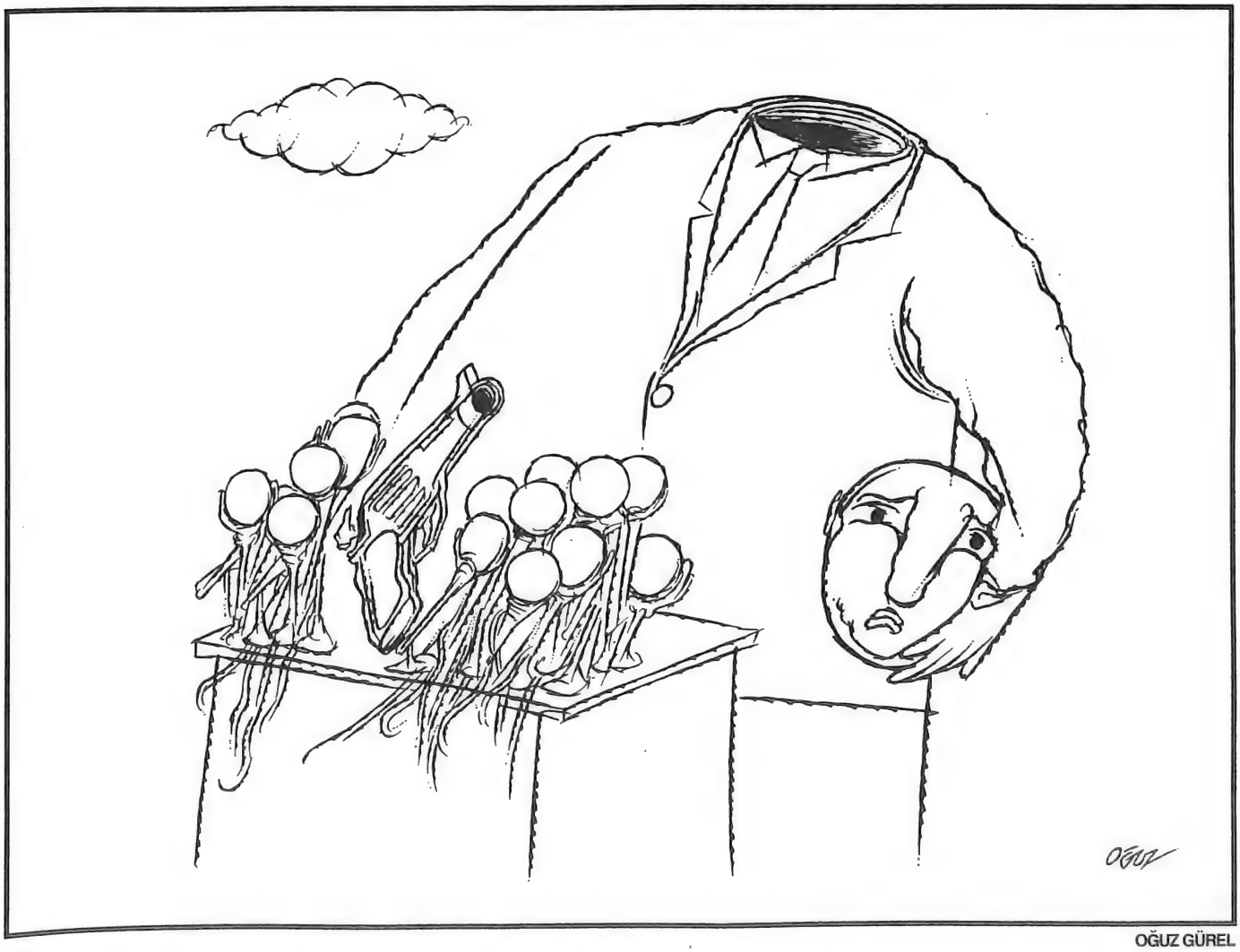

OĞUZ GÜREL

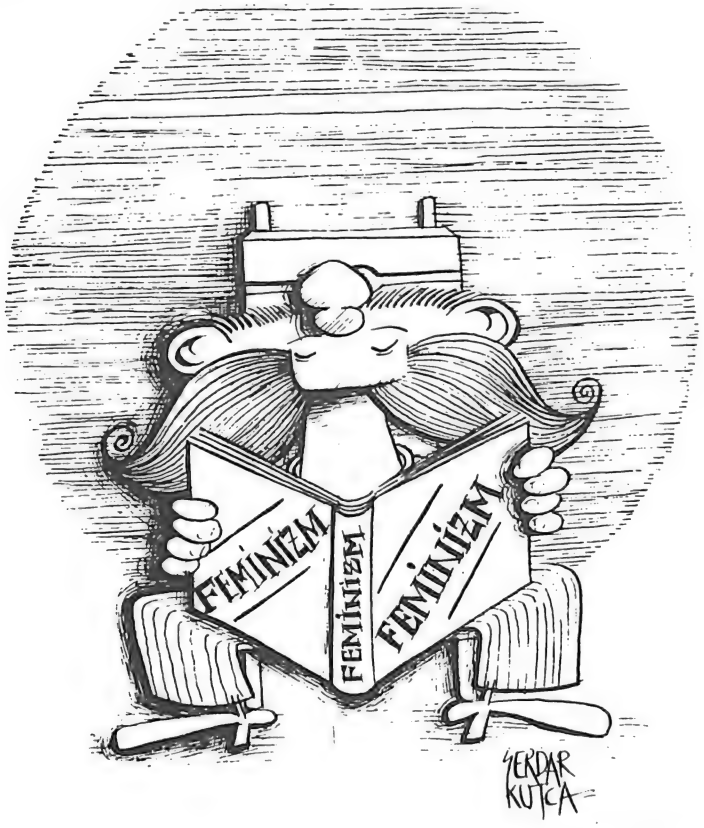

SERDAR KUTÇA

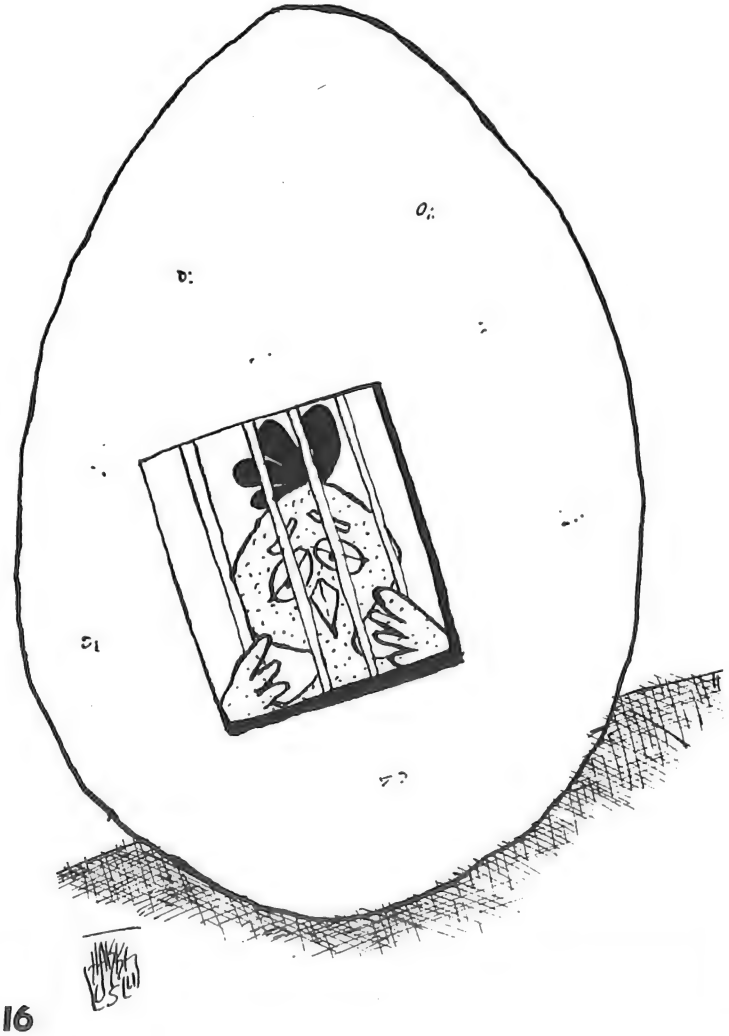

KARİKATÜRİST ANEKTOTLARI

■

Yener ÇAKMAK

■

ÇİNİ MÜREKKEPTEN ÇORAP

Üstat Cemal Nadir, karikatürcü olmak uğruna, Babıâli denen İstanbul basınının kahrını en çok çeken çizerlerimizdendir.

Vâ-Nû anlatıyor:

- Kendisini ilk defa 1925 senesinde Babıâli'de Reşid Efendi Hanında gördüm. Orada bir mizah mecmuası çıkıyordu. Cemal Nadir de o mecmuanın karikatürcülerinden olmak istiyormuş. O gün bir kaç karikatürünü getirmişti. Mecmuanın sahibi karikatürleri şöyle bir süzdükten sonra Cemal Nadir'i rencide edecek şekilde; Sen karikatür yapmasını beceremiyorsun, Ramiz gibi yapmalısın" dedi.

Ramiz o zaman çok güzel kadın karikatürleri çiziyordu.

Cemal Nadir'in ise janrı (stili) bambaşka idi. Ağlamaklı bir hale gelerek kapıdan çıktı.

Cemal Nadir çok fena giyinmiş bir vaziyetteydi. Korkunç derecede zayıftı. Peşinden dışarı çıktım. Kendisiyle kapının önünde konuştuk. Hali bana çok hazin gelmişti. Ortaköy'de oturduğunu, parası olmadığı için yaya gidip geldiğini söyledi.

Sonra!.. Üstadım diyerek teselli etmeye çalıştım. Cemal Nadir ve ben bu tanışmamızı unutmadık. Yıllar sonra karşılaştığımızda bana dedi ki: "O zaman sen dikkat etmemişsin. Mecmuaya geldiğim gün, ayağımda çorap yoktu. Potinim (ayakkabım) delik olduğu için, ayağım beyaz gözükmesin diye, delik kısmını çini mürekkeple boyamıştım..."

BEN KARİKATÜRİSTİM BE BİRADER!..

Cemal Nadir'in arkadaşı İbrahim Hogi anlatıyor:

1946 yılında ünlü ABD savaş gemisi Missouri zırhlısı ile birlikte Türkiye'ye gelen Amerika'lı bir gazete muhabiri ısrarla Cemal Nadir ile röportaj yapmak istiyordu. Tercümanlık vazifesini üzerime alarak Cemal Nadir'i kandırdım. Park Otel'de buluştuk. Hem yemek yiyor, hem de konuşuyorduk. Konuşmamız bir aralık siyasete döküldü.

Amerika'lı muhabir:

- Lütfen üstada sorun, Halk Partisinden mi, yoksa Demokrat mı? dedi.

Soruyu aynen tercüme ettim. Cemal Nadir, zeki gözlerini kırpıştırarak:

- Ben karikatüristim be birader!.. diye yanıtladı.

Bu zarif espriyi Amerika'lı dostumuz, yarım saat sonra anlayıp gülmeye başladı. Bizi de yeniden güldürdü.

Kaba ve "Be"li konuşmalardan sakınan Cemal Nadir'in ağzından, istemeden "Be" sözcüğü çıkmıştı. Cemal Nadir'in ağzından çıkan "Be", başka birinden çıkmış olsaydı, belki kaba olabilirdi; fakat onun ağzında ne kadar tatlılaşıp güzelleştiğini, ancak onu yakından tanıyanlar bilir.

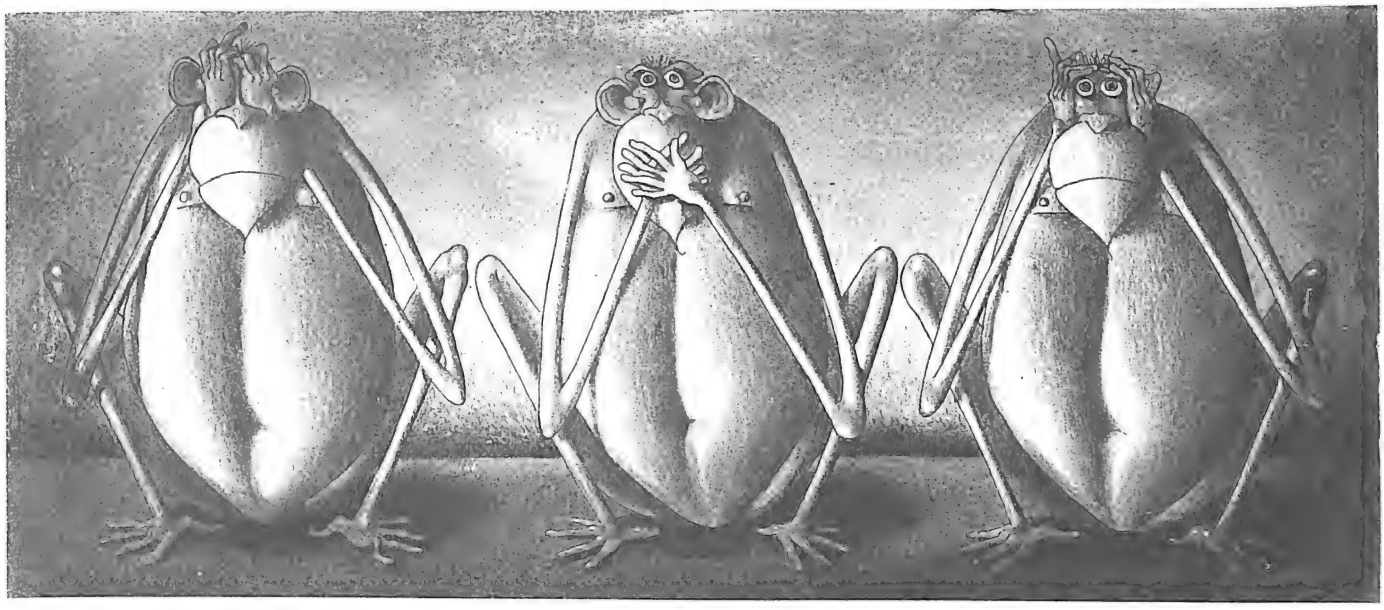

MURAT ERGÜN

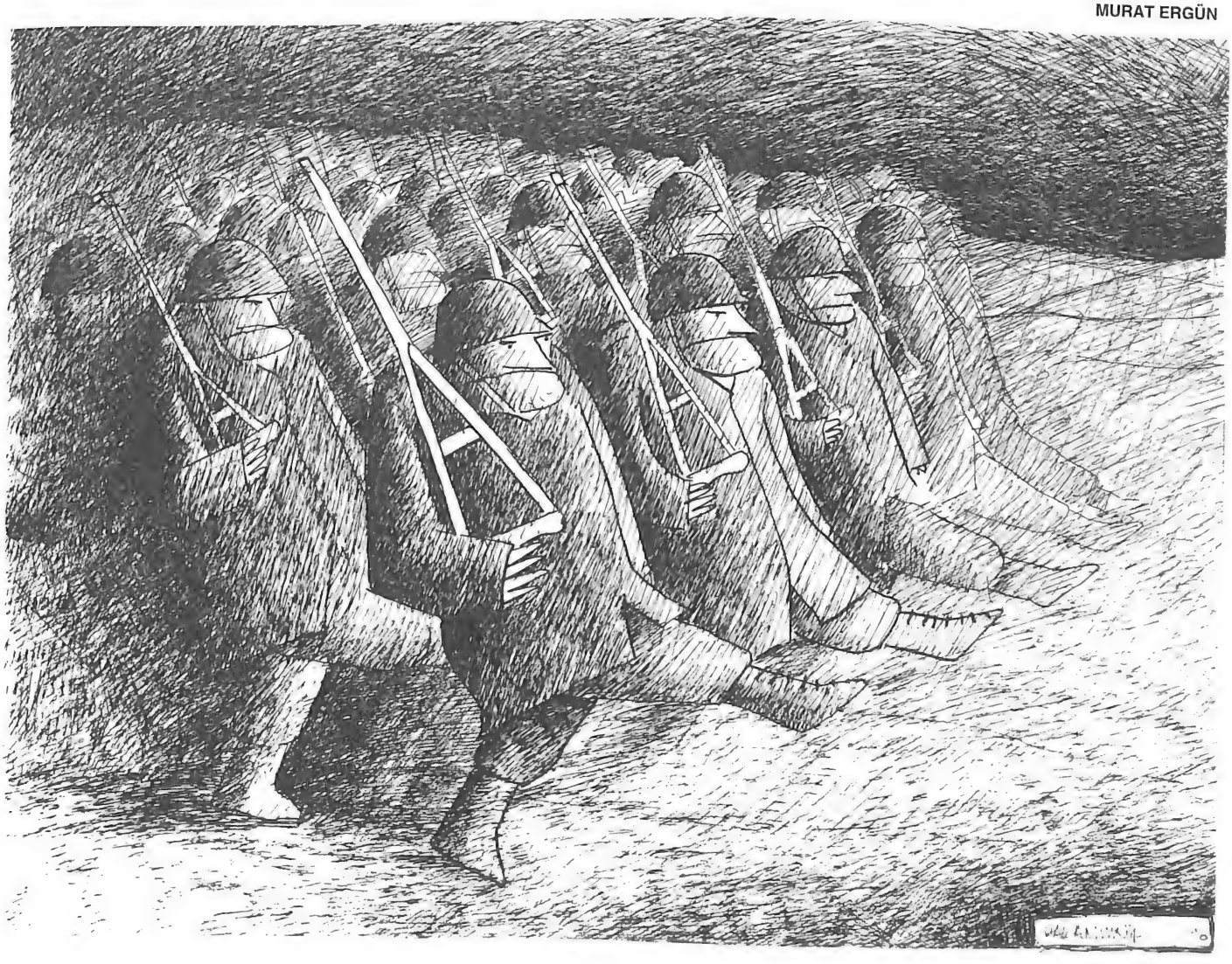

HAKAN SÜLER

dinozorun yeri

hüseyin atabaş

HOLLANDA'YA YOLCULUK

Ankara'da akşam ezanı okunalı iki saat oldu. Hollanda'nın çan seslerine doğru uçan üçyüz altmış kişilik carter uçağındayım. Hollanda benim için birkaç kartpostal ve dünya haritasının Avrupa bölümünde bir Van Gogh sarısından ibaret... Uçağın penceresinden bakıyorum, hızla sonsuz bir ışık denizine doğru uçuyoruz. Sonra, en parlak ışıkların olduğu yere dalıyoruz, Amsterdam Havaalanı'ndayız. Tarih, 5 Aralık, yerel saatle yirmi üç suları. Her taraf Noel ağaçları ile ışıl ışıl... Turşu fıçılarından, pekmez bidonlarından, bulgur çuvallarından, sakallılardan, kara çarşaflılardan sıyrılabilirsek gümrükten çıkacağız. Sabreden derviş gümrükten de çıkarmış! Nitekim biz de çıkıyoruz.

Sevgili Neşe Budak, sevgili Dr. Yener Güzelcan el sallıyorlar bize, sarılıp öpüşüyoruz. Otoparka doğru yürüyoruz; bir katarasından inerken, yanımızda yürüyen sakallı ve takkeli vatandaşımız, üzerinde paketler yığılı arabayı elinden kaçırıyor. Araba duvara çarpar çarpmaz kutular dağılıyor, bir sürü Kur'an-ı Kerim yerlere saçılıyor. Meğer Avrupa'ya, böyle bir yöntemle de olsa, Kur'an bile ihraç ediyormuşuz!.. Benim kitap paketimle valizimin üzerinde olduğu elarabasını süren Güzelcan, otoparka vardığımızda bizden ayrılıp arabasını almaya gidiyor... Amsterdam Havaalanı'ndan, Hollanda'nın güneydoğusundaki Tiel'e doğru yola çıkıyoruz. Seksen beş kilometre sonra, karı-koca Neşe ile Yener'in evindeyiz. Sabaha karşı 2.30 suları, yatacağız. Valizlerimizi açarken, yol arkadaşım ve sevgili şair dostum Şükrü Erbaş, "Abi, senin kitapların nerde?" diye sordu. "Bilmem, herhalde Yener'in arabasında kaldı." dedim. Evet, benim kitaplar arabadaydı, ama havaalanındaki el arabasında... Güzelcan Yener'ir ısrarı ile Amsterdam Havaalanı'na gittik. Polis, danışma, çöp kutuları derken elimiz boş geri döndük. Umudumuz sabahta, bulunmuş eşya bürosunda. Ortak görüşümüz; kitapları bir Hollandalı bulmuşsa kuşkusuz oraya götürür, bir Türk ya da bir başkası bulmuşsa, umut yok... Nitekim korktuğumuz başımıza geliyor, kitapları bulamıyoruz. "Hollanda'da herkes Kur'an okumuyor ya, Hüseyin Atabaş'ın şiirlerinin heveslileri de vardır, zahir!.." diyerek, Yener'in üzüntüsünü hafifletmeye çalışıyorum kendimce.

***

Hollanda'da ikiyüz elli bin kadar Türkiyeli yaşadığı sanılıyor. Aslında Hollanda'da yetmiş iki buçuk milletten insan var. Uzun boylu araştırmaya gerek yok, örneğin Amsterdam'ın pek çok sokağında karşınıza çıkan küçük genelev vitrinlerine bakarak da anlayabilirsiniz bunu. Her renkten, ama bir tornadan çıkmış kadınlar, bambudan yapılmış özel koltuklara kaygılmış durumda manav kasap vitrininde gibi sergileniyor. Kraliçe'nin protokol sarayının penceresinden bakıldığında görülebilecek yerde bile böyle bir tane var, inanın abartmıyorum.

14.5 milyon insanın yaşadığı Hollanda dünyanın en yoğun nüfusuna sahip ülkelerinden biridir, çünkü 41.752 metre kare yüzölçümüne sahiptir. Bu alanın beşte birlik bölümü iç sulardan oluşuyor. Geriye kalanın yine beşte biri denizden kazanılmış topraklardır... Ülkenin benim saptayabildiğim en büyük "lüksü", hükümet merkezinin Lahey'de oluşuna karşın başkentinin Amsterdam oluşudur! Dünya İnsan Hakları Mahkemesi'nin Lahey'de bulunuşu nedeniyle de, Hollanda'nın ve dünyanın en büyük, en lüks genelevlerinden biri Amsterdam'da kurulmuştur! Kenti su baskınlarından koruyan oniki kanaldan birinin baştan başa iki yanını kaplayan Kırmızı Fener Sokağı. Dünyanın bütün insan renklerini burada bir arada görebilirsiniz. İçinde çeşit çeşit "sex shop"ların da yer aldığı bu sokağı bana gezdiren arkadaşlar, daha önce Aziz Nesin'le Tahsin Saraç'ı da getirmişler buraya. Aziz Nesin bir ara, Tahsin Saraç'ın "Olmaz ki bu kadar da!.." dediğini duymuş ve dönmüş, "Hayrola Tahsin, bir şey mi var?" diye sormuş. Saraç, vitrindeki resmi göstererek, "Baksana" demiş, "adamın iki tane cinsel organı var." Sevgili Aziz Nesin, "Tahsin, yoksa senin bir tane mi var?" diye patlatmış espriyi. Her ikisi de bu dünyadan göçmüş olan sevgili dostlarımın günahını almak istemem, vebali söyleyenlerin boynuna! Yine de Aziz Nesin'in Amsterdam'ın Kırmızı Fener Sokağı'nı gezdiğini "Zamanlardan Zamanlara" başlıklı şiirinden anlıyoruz. Şöyle der o şiirde:

"Sabirin adlı şarkıcı Arap kızı/Senin gülüşünle gülüyordu/ Sonra odama gelip televizyonu açtım/Piramidin önünde yine sen/ Ne zamandan beri Fravun'un kızı oldun" ..."Kırmızı Fener Sokağı'nda Amsterdam'ın/Vitrininde bir genelevin/Sonra kolunda bir sarhoş gemicinin/Senin dudaklarınla öpüyordu/Ne zamandan beri Van Gogh Müzesi'ne girdin"

***

Yukarıda da değindiğim gibi Lahey, Dünya İnsan Hakları Mahkemesi'nin de bulunduğu Hollanda'nın "en batıdaki" kenti. Bizi de, İnsan Hakları Haftası nedeniyle, "Türkiye'de insan hakları" üzerine söyleşiler yapmak üzere çağırmışlardı. Hayır canım, Hollandalılar değil, bizimkilerin Tiel'de kurdukları Günışığı Kültür ve Sanat Vakfı çağırmıştı. Ne ki Rotterdam'da, Tiel'de, Amsterdam'da konuştuğumuz yerlerde Kiliseler Birliği temsilcileri ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonu görevlileri peşimizi bırakmadı!

İlk çıkarmayı 6 Aralık akşamı Rotterdam'a yaptık. Şükrü Erbaş, insan hakları kavramını sergiledikten sonra, sanat ortamından örneklerle Türkiye'deki insan hakları ihlâllerini anlattı. Ben de, devlet ve sanatçı karşıtlığı üzerine konuşmaya çalıştım. Rotterdam'da yaşayan otuz bin Türkiyeli'den devrimci, ilerici, demokrat olan yüz kişinin kırk elli kadarına hitap ettiğimiz için keyifliydik! Ancak, her an Türkiye'de olabilecek bir halk devrimini bizim gibi yazarların, çizerlerin, aydınların engellediğini algılayınca keyfimiz kaçtı!.. Tiel'deki konuşmamdan sonra, niçin kendilerinin anlayacağı gibi şiir yazmadığımı öğrenmek isteyen bir yurttaşımız da, Amsterdam'daki söyleşimizde tercümanlık yaptı bize. Şükrü Erbaş'ın sözleri arasında adı geçtiği için, kulağıma eğilip Sait Faik'in kim olduğunu sordu bana!..

Dursun bir gün Temel'e, "Söyle bakayım" demiş, "uçakla hostes arasında ne fark vardır?" Temel'de cevap hazır: "Oni bilmeyecek ne var" demiş, "birine kalkmadan binilir, ötekine kalkınca!.." Neys eki, biz kalkmadan binileniyle döndük yine Türkiye'ye. Şair olmasan uçağa da binemezdim ya!..

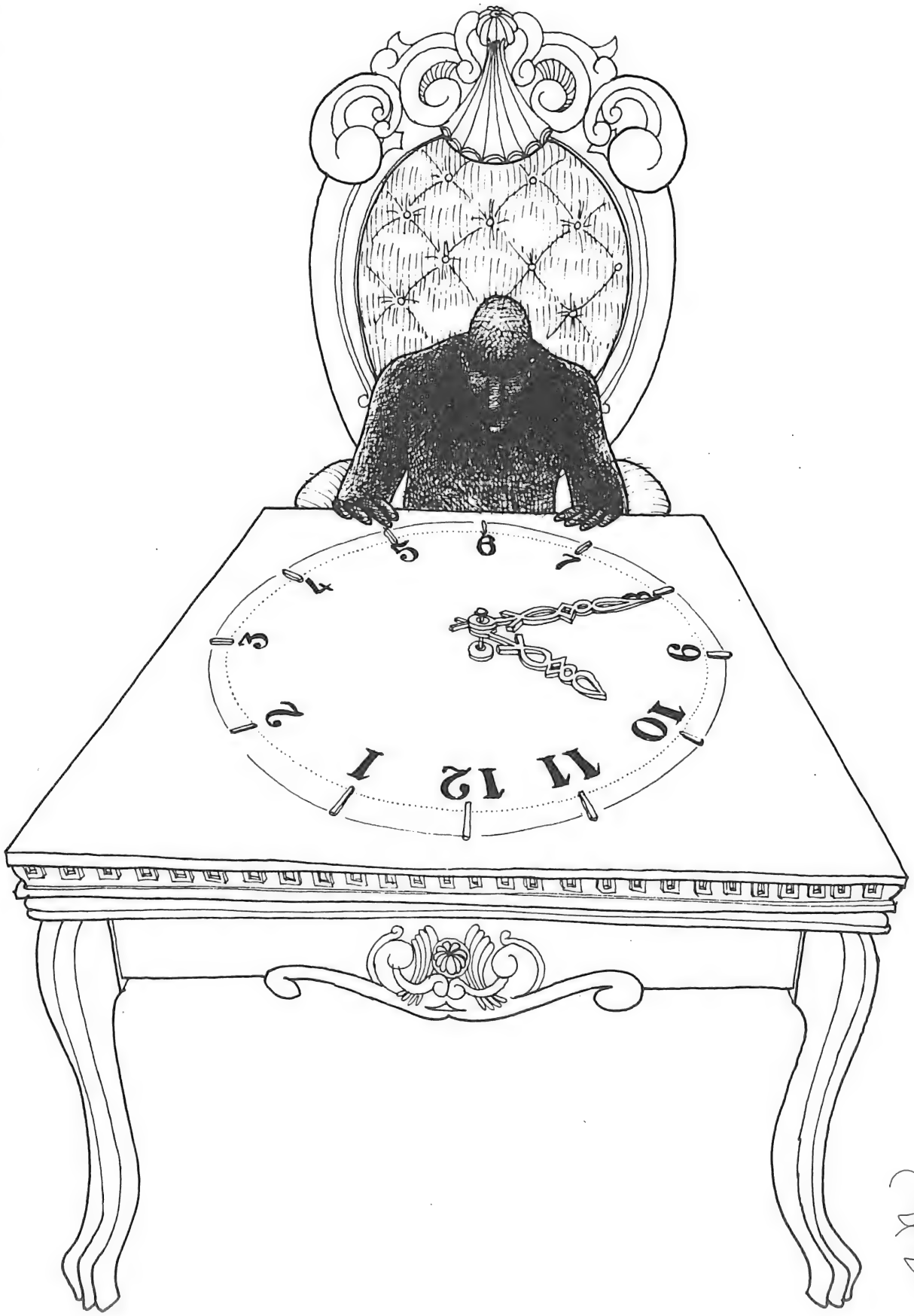
Dr. Kadir Doğruer

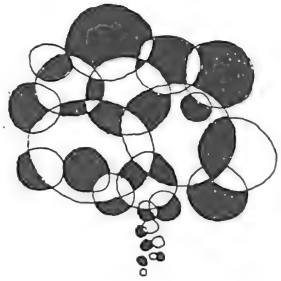

HAKAR ŞENGÜL

KAYAHAN FIRAT

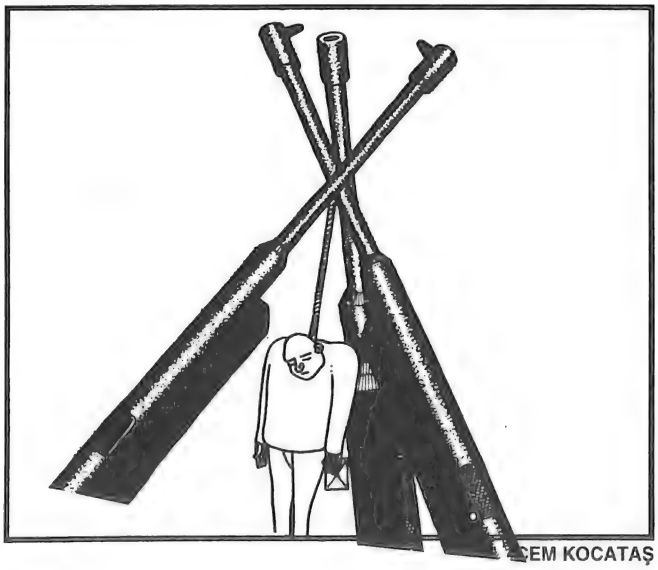

CEM KOCATAŞ

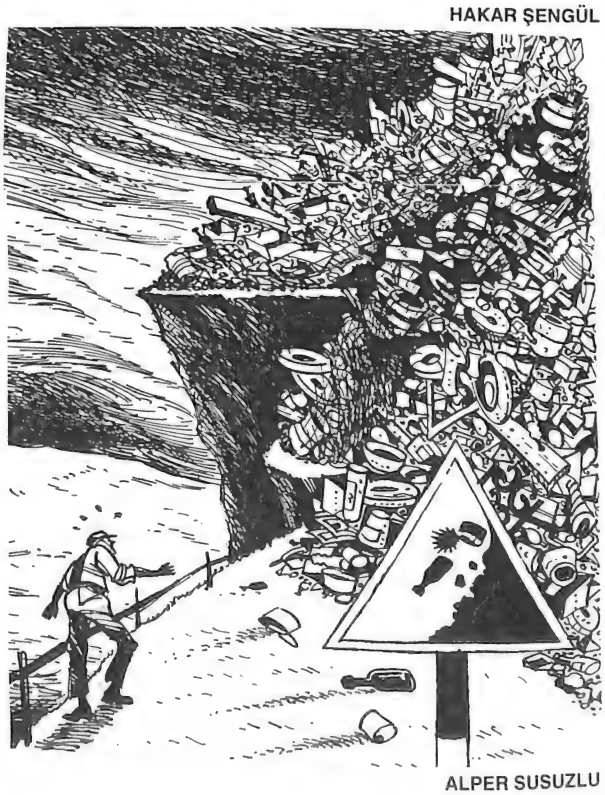

ALPER SUSUZLU

MEHMET ARSLAN

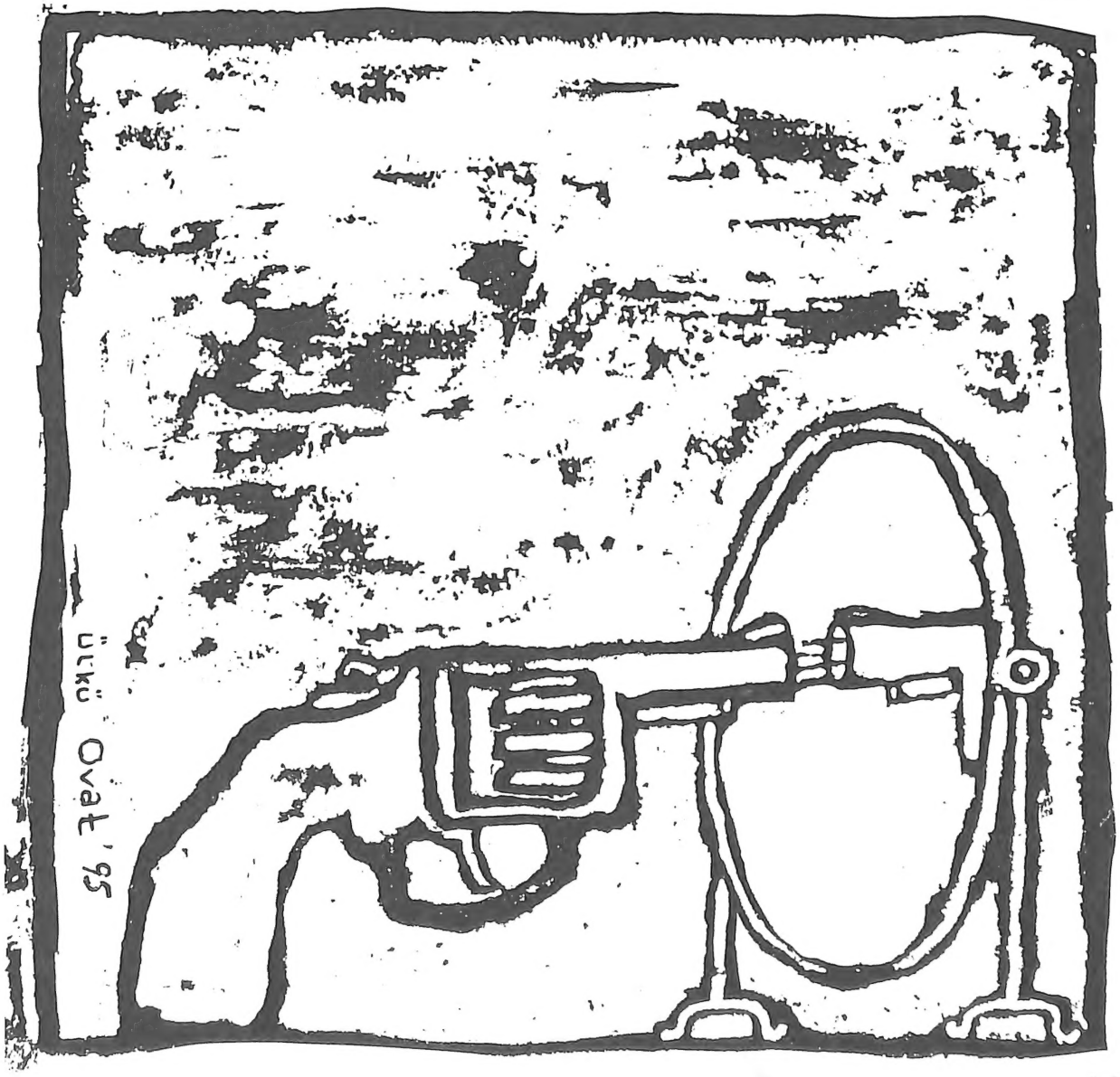

ÜMİT ÖĞMEN

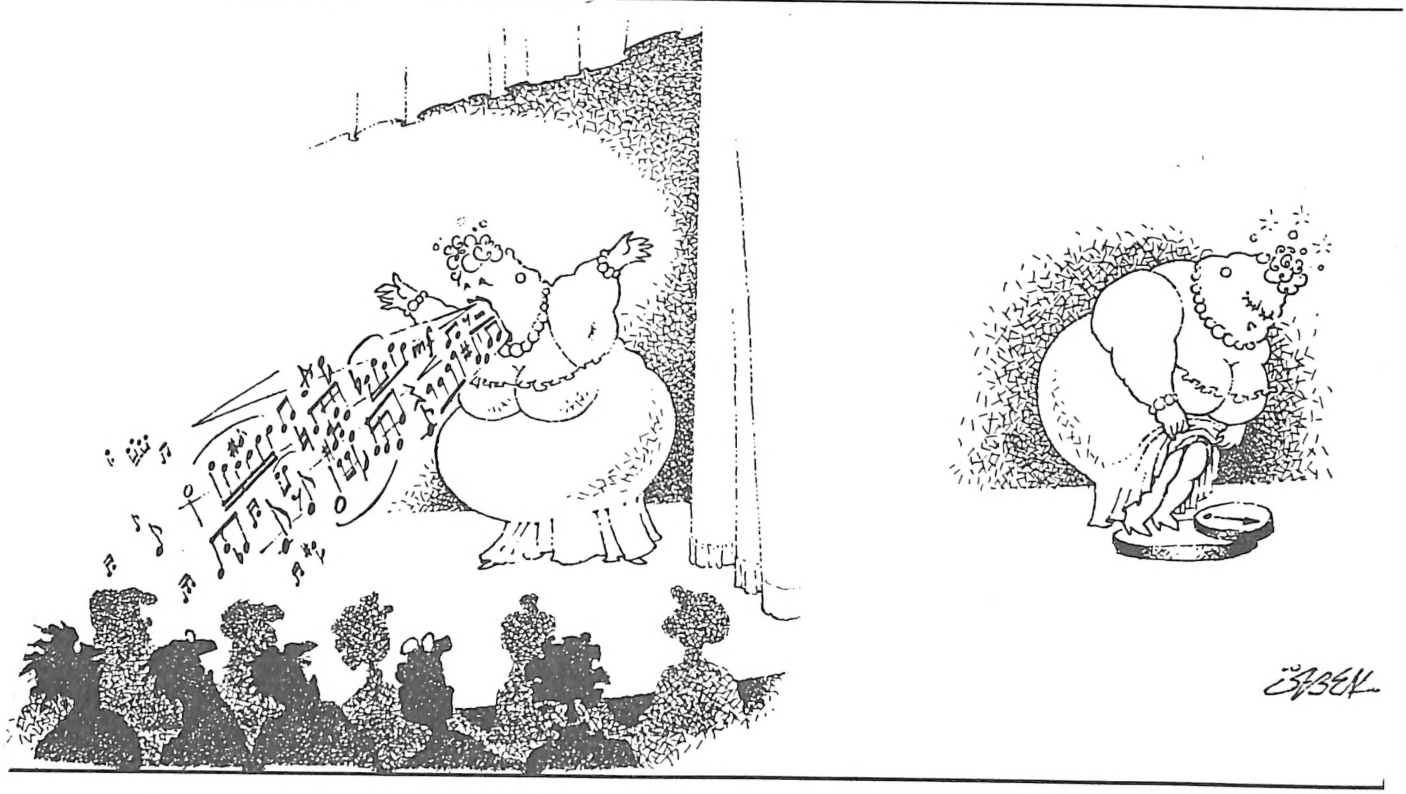

ERAY ÖZBEK

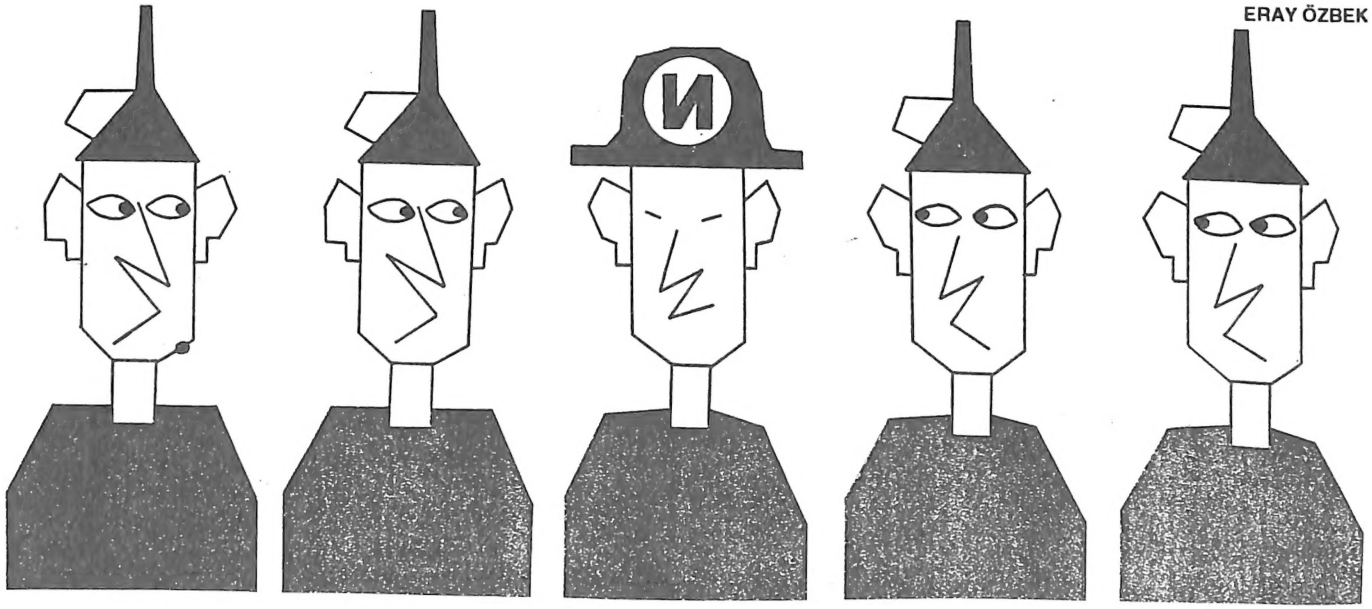

HÜSEYİN ÇAKMAK

ÇİLLİ

KADİR CENGİZ

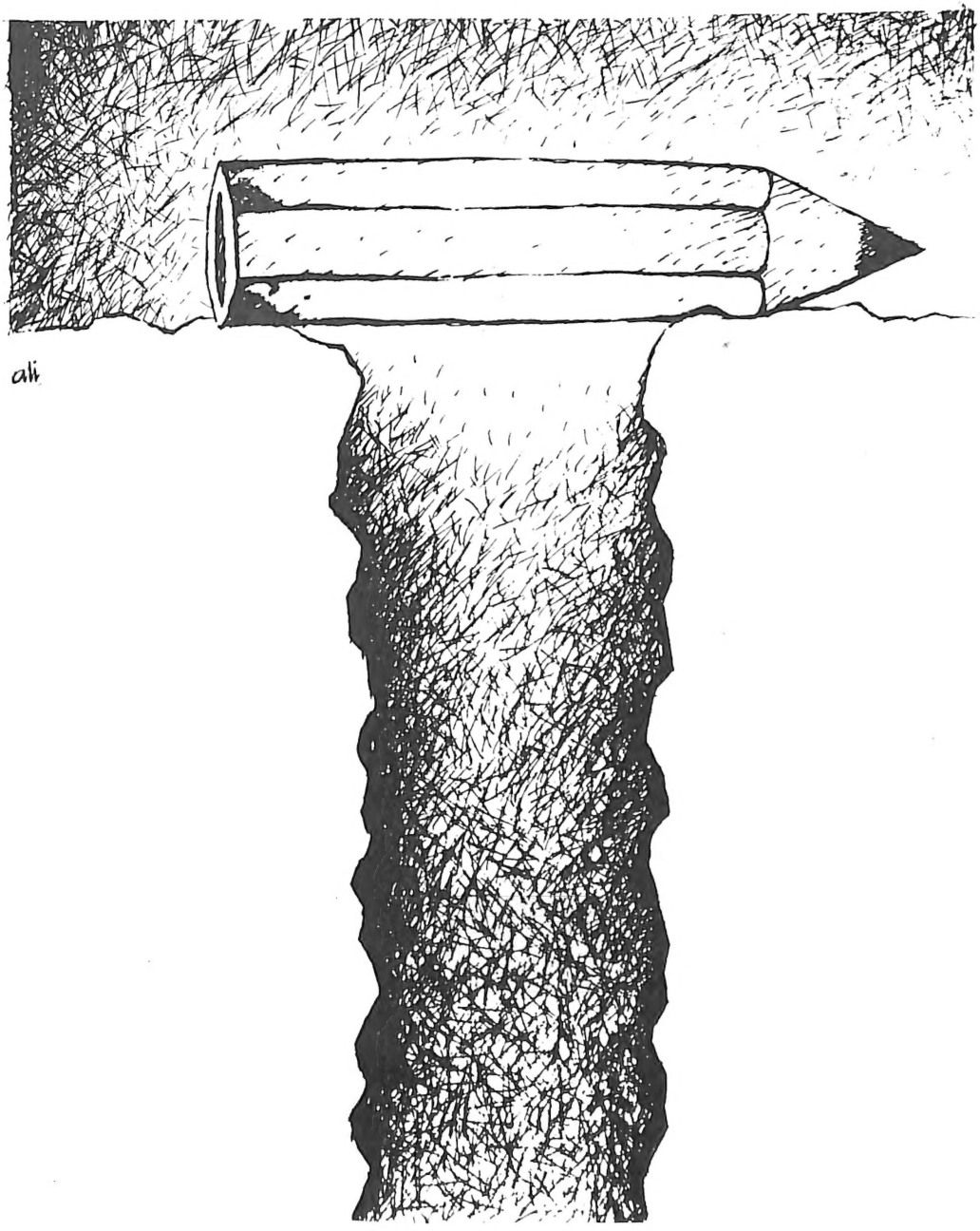
ali

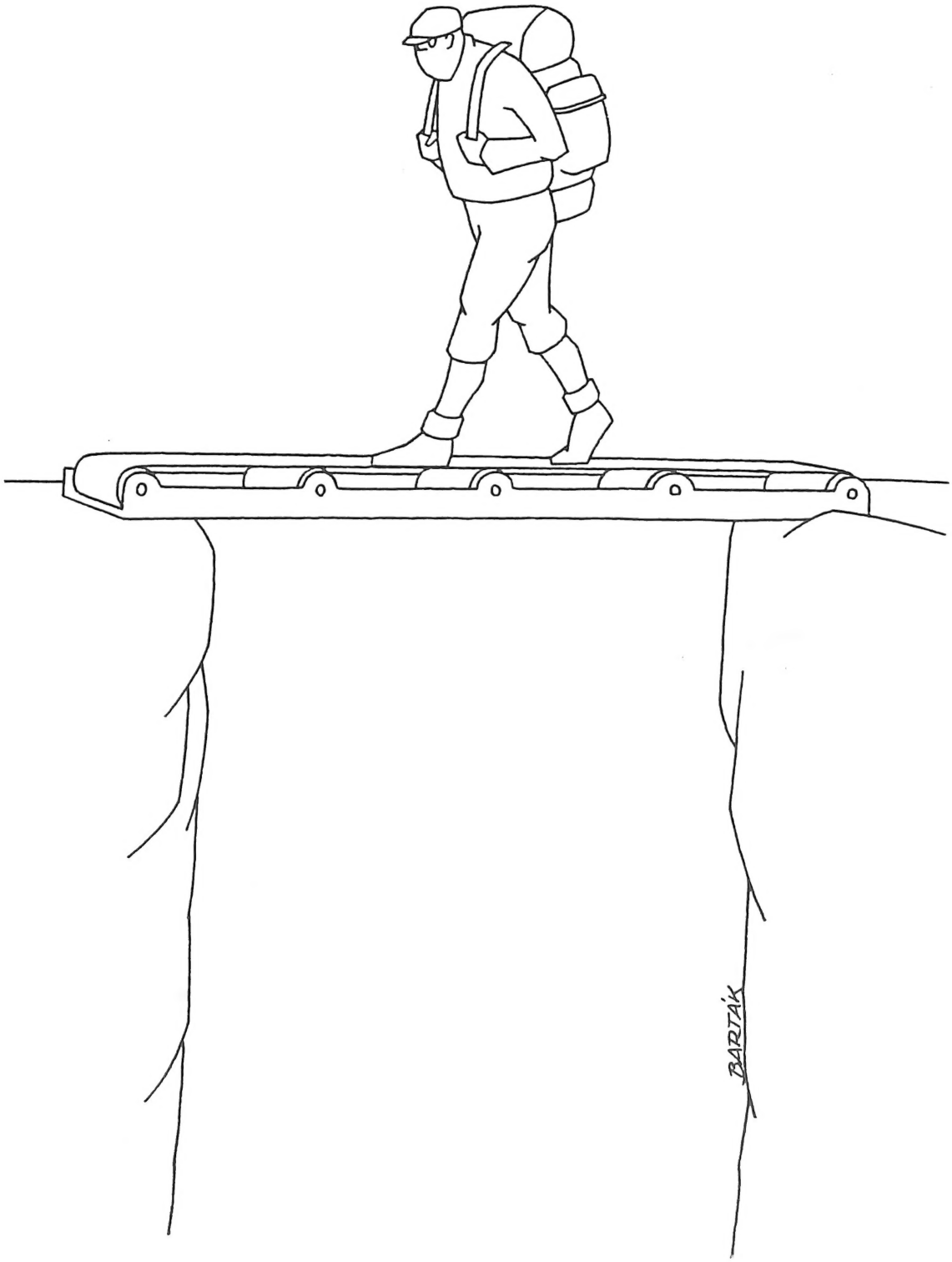
BARTÁK